

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Katedra filozofie a společenských věd

**Homosexuální páry a téma manželství:
argumenty pro a proti v českém společenském diskursu**
Bakalářská práce

Autor: Alice Pazderníková
Studijní program: B0114A100001 – Společenské vědy se zaměřením na vzdělávání
Studijní obor: Český jazyk a literatura se zaměřením na vzdělávání, Společenské vědy se zaměřením na vzdělávání
Forma studia: prezenční
Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Michal Rigel, Ph.D.

Hradec Králové, 2023

Zadání bakalářské práce

Autor: Alice Pazderníková

Studium: F20BP0347

Studijní program: B0114A100001 Společenské vědy se zaměřením na vzdělávání

Studijní obor: Český jazyk a literatura se zaměřením na vzdělávání, Společenské vědy se zaměřením na vzdělávání

Název bakalářské práce: **Homosexuální páry a téma manželství: argumenty pro a proti v českém společenském diskursu**

Název bakalářské práce AJ: Same-sex Marriage: Arguments for and against in the Czech Social Discourse

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce "*Homosexuální páry a téma manželství: argumenty pro a proti v českém společenském diskursu*" se bude věnovat tématu manželství stejnopohlavních párů v českém prostředí. V úvodní části seznámí čtenáře s významy pojmů "rodina" a "manželství" v historické perspektivě a porovná práva osob žijících v registrovaném partnerství s právy osob žijících ve svazku manželském. Ústředním motivem práce bude analýza argumentů pro a proti, které zaznívají v místní debatě o přijetí zákona manželství pro všechny. Zachyceny budou z velké části prostřednictvím argumentů dvou nejvíce angažovaných organizací: Jsme fér, jež manželství pro všechny podporuje a Aliance pro rodinu, která se k němu staví odmítavě. Zkoumány budou ideové zdroje jednotlivých argumentů, jejich koherence a síla.

BEŇOVÁ, Kateřina. *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR*. Praha: Úřad vlády ČR, 2007. ISBN 978-80-87041-33-8.

GIRGIS, Sherif, Ryan T. ANDERSON a Robert P. GEORGE. *What is marriage?: man and woman: a defense*. Second paperback edition. New York: Encounter Books, 2020. ISBN 978-1-64177-147-4.

HAMILTON, Frances a Guido NOTO LA DIEGA. *Same-sex relationships, law and social change*. New York, NY: Routledge, 2020. ISBN 978-0-429-02158-9.

HIML, Pavel, Jan SEIDL a Franz SCHINDLER. *Miluji tvory svého pohlaví: Homosexualita v dějinách a společnosti*. Praha: Argo, 2013. ISBN 978-80-257-0876-7.

HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Zákon o rodině: Zákon o registrovaném partnerství: komentář*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-061-4.

JANOŠOVÁ, Pavlína. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. V Praze: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-954-5.

POLIŠENSKÁ, Petra, Radka FEBEROVÁ a Zdeněk STUHLÍK. *Rodinné právo – manželství: výklad k manželství a výběr z důležitých soudních rozhodnutí, zejména Nejvyššího soudu v oblasti rodinného práva podle hlavy I. občanského zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Musíš znát... ISBN 978-80-7552-902-2.

SEIDL, Jan. *Od žaláře k oltáři: emancipace homosexuality v českých zemích od roku 1867 do současnosti*. 1. vyd. Brno: Host, 2012. ISBN 978-80-7294-585-6.

ŠÍNOVÁ, Renáta a Ondřej ŠMÍD. *Manželství*. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-7502-046-8.

WHITLOW, Julie a Patricia OULD. *Same-sex marriage, context, and lesbian identity: wedded but not always a wife*. Lanham: Lexington Books, 2011. ISBN 978-1-4985-1698-3.

Zadávatel: Katedra filosofie a společenských věd,
pracoviště: Filozofická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Michal Rigel, Ph.D.

Oponent: Mgr. Petra Chudárková

Datum zadání závěrečné práce: 13.2.2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího bakalářské práce Mgr. et Mgr. Michala Rigela, Ph.D. samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 26. června 2023

Poděkování

Ráda bych touto cestou v první řadě poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce Mgr. et Mgr. Michalu Rigelovi, Ph.D. za ochotu a spolupráci, lidský přístup a také za cenné a velmi podnětné rady při zpracování mé bakalářské práce. Dále bych tímto chtěla poděkovat oběma organizacím, které mi svými názory poskytly pohled na danou problematiku ze zcela odlišných úhlů pohledů. Za jejich usilovnou činnost ve veřejném prostředí jim patří velký dík. Na závěr bych chtěla poděkovat a vyjádřit obrovskou vděčnost celé své rodině, za jejich neutuchající oporu, neustálé povzbuzování a lásku, kterou mne dodávali a stále dodávají na mé životní cestě studiem na vysoké škole.

Anotace

PAZDERNÍKOVÁ, Alice. *Homosexuální páry a téma manželství: argumenty pro a proti v českém společenském diskursu*. Hradec Králové, 2023, 73 s. Bakalářská práce. Filozofická fakulta Univerzity Hradec Králové.

Bakalářská práce "*Homosexuální páry a téma manželství – argumenty pro a proti v českém společenském diskursu*" se věnuje tématu manželství stejnopohlavních párů v českém prostředí. V úvodní části seznamuje čtenáře s významy pojmů „rodina“ a „manželství“ v historické perspektivě a porovnává práva osob žijících v registrovaném partnerství s právy osob žijících ve svazku manželském. Ústředním motivem práce je analýza argumentů pro a proti, které zaznívají v místní debatě o přijetí zákona manželství pro všechny. Zachyceny jsou z velké části prostřednictvím argumentů dvou nejvíce angažovaných organizací: Jsme fér, jež manželství pro všechny podporuje a Aliance pro rodinu, která se k němu staví odmítavě. Práce zkoumá ideové zdroje jednotlivých argumentů, jejich koherenci a sílu.

Klíčová slova: homosexuální partnerství, manželství, manželství pro všechny, registrované partnerství, rodina, rodinné právo, stejnopohlavní páry

Annotation

PAZDERNÍKOVÁ, Alice. *Homosexual couples and the topic of marriage: Arguments for and against in the Czech Social Discourse*. Hradec Králové, 2023, 73 pp. Bachelor Degree Thesis. Faculty of Philosophy, University of Hradec Králové.

The Bachelor thesis "*Homosexual couples and the topic of marriage: Arguments for and against in the Czech Social Discourse*" addresses the topic of same-sex marriage in the Czech environment. In the introductory section, it introduces the reader to the meanings of the terms "family" and "marriage" from a historical perspective and compares the rights of individuals living in a registered partnership with those living in a matrimonial union. A central theme of the work is the analysis of the arguments for and against that are presented in the local debate on the adoption of the Marriage for All Act. These arguments are primarily captured through the perspectives of the two most committed organizations: Jsme fér (We Are Fair) which supports marriage for all and Aliance pro rodinu (Alliance for the Family) which opposes it. The thesis examines the ideological sources of individual arguments, as well as their coherence.

Keywords: family, family law, homosexual partner relationship, marriage, marriage for all, registered relationship, same-sex couples

Obsah

Úvod	9
1. Manželství v historické perspektivě	12
2. Rodina v historické perspektivě	17
3. Manželství versus registrované partnerství	21
3.1. Právní úprava manželství a registrovaného partnerství.....	22
3.2. Rozdíly v právní úpravě zákonů.....	24
3.2.1. Stejnopohlavní páry a rodičovství	27
4. Aliance pro rodinu versus Jsme fér	32
4.1. Aliance pro rodinu.....	32
4.2. Jsme fér	33
5. Důvody pro a proti manželství pro všechny.....	34
5.1. Rozdílné chápání definice manželství.....	34
5.2. Stejnopohlavní páry a adopce	35
5.3. Vliv stejnopohlavního rodičovství na vývoj dítěte	36
5.4. Náhradní (surogátní) mateřství.....	38
5.5. Otázka rovnosti	42
5.6. Ostrakizace	44
5.6.1. Åke Green	44
5.6.2. Felix Ngole	46
5.6.3. Jack Phillips	48
5.7. Proměny společnosti po přijetí manželství pro všechny: Fakta, či klamné spekulace? 50	
6. Shrnutí názorů pro a proti.....	52
6.1. Svět a manželství pro všechny	52
6.2. Manželství pro všechny v politických kruzích.....	55
7. Propojení tématu manželství pro všechny se světem filozofie	57

7.1. John Stuart Mill a svoboda.....	57
7.2. Jean-Jacques Rousseau a rovnost.....	60
Závěr.....	62
Použitá literatura a internetové zdroje	65

Úvod

Problematika manželství homosexuálních párů se ve společnosti stále řadí mezi rezonující a hojně diskutované téma. V porovnání s právy homosexuálně orientovaných osob v rámci západní Evropy, stojí Česká republika v pozadí, neboť zde stále existují dva odlišné zákony, které jako by oddělovaly homosexuální páry od heterosexuálních a určovaly lidem na základě sexuální orientace, s kým vstoupit do manželství, a s kým nikoli. Registrované partnerství pro homosexuály a manželství pro heterosexuály se v mnoha ohledech liší, což podle dostupných průzkumů veřejného mínění vede především v posledních letech velkou část obyvatel České republiky k podpoře manželství pro všechny. Proti takové podpoře však stojí část obyvatel, která se zpřístupnění stejnopohlavních párů do svazku manželského stále brání. Výsledkem neshod je stagnace společnosti v této důležité etické otázce. Pro první část bakalářské práce se primárními zdroji stávají především publikace věnující se rodině, manželství a registrovanému partnerství. Tato část poskytne vhled hned do několika důležitých oblastí souvisejících s problematikou manželství homosexuálů. Pro celistvé uchopení podstaty institutu manželství a rodiny se práce věnuje jejich historii, proměnám a současné podobě obou institucí. Dějiny jsou totiž nesmírně důležité pro náš cíl zkoumání, neboť jak v následujících kapitolách vysvětlím, v souvislosti s vývojem společnosti se manželství a rodina neustále proměňují. Vývojové etapy života lidí jasně dokazují, že nic jako tradiční standard neexistuje. Manželství je přímo ovlivněno potřebami dané společnosti a zákony se tomu pouze přizpůsobují. Historii a proměny rodiny a manželství nejvíce pokrývají knihy autorů Goodyho a Možného. Pro lepší představu o tom, v jaké společenské situaci se nacházíme, postihnu ve své práci i celou řadu právních pojmů a faktů důležitých k uchopení dané problematiky, jako je zákon o manželství a zákon o registrovaném partnerství, k čemuž mi dopomůže Hrušáková a její *Zákon o rodině: Zákon o registrovaném partnerství*. Pro lepší přehled rozdílů mezi zákony poslouží přiložené tabulky, jimiž jsem se inspirovala na webu Jsme fér. Diskutovaným problémem v rámci manželství homosexuálů jsou jejich rodičovská práva, proto je v práci prostor i pro tuto tematiku.

Stěžejní náplní navazující části práce je charakteristika názorů dvou organizací, které v rámci manželství pro všechny stojí v České republice v opozici. Iniciativa *Jsme fér* zastupuje homosexuální páry, podporuje je a za zrovnoprávnění svazků v České republice

vede usilovnou kampaň. *Aliance pro rodinu* se vůči organizaci Jsme fér vymezuje a prosazuje zachování manželství pouze pro muže a ženy a usiluje o posílení stávající podoby rodiny. Cílem druhé části bakalářské práce je proto poskytnout přehled názorů obou organizací, zvážit jejich sílu, platnost a sofistikovanost, a tím argumenty zhodnotit. Na začátku každé kapitoly v rámci probírané oblasti z problematiky svazků stejnopohlavních osob nejprve představím argumenty proti manželství pro všechny, které předkládá Aliance pro rodinu. Následně navážu předložením argumentů protistrany, tedy iniciativy Jsme fér. Jednotlivá vyjádření obou stran, dostupná na jejich internetových stránkách dopomáhají vytvořit celkový obraz postojů obou organizací, které v práci předkládám. Argumentační nedostatečnost v určitých oblastech zkoumaného zájmu u jednotlivých kauz doplňuji vlastním výzkumem a hodnocením původních zdrojů jednotlivých případů.

Bakalářská práce se v druhé části opírá především o internetové zdroje a články, kterých je k tématu dostatek. Zejména od iniciativy Jsme fér jsem získala veřejně přístupný přehled informací s dohledatelnými primárními zdroji a citacemi, které jsem si mohla snadno ověřit. Hlavním pramenem byl přehledný článek *Důvody, proč je manželství pro všechny správné a důležité* z webu Jsme fér. Většina zdrojů je volně přístupná, a není proto důvod se k této etické otázce stavět odmítavě pouze z přesvědčení, že je téma málo diskutované, má analýza potvrzuje pravý opak. Méně pozitivní zkušenost pramení ze strany Aliance pro rodinu, která svá vyjádření striktně omezuje. Informace podávané aliancí jsou nedostatečné a argumenty pravidelně postrádají odkaz na původní zdroje. Zásadním pramenem se stalo vyjádření s názvem *Analýza redefinice manželství* a sborník příspěvků z mezinárodního semináře Aliance pro rodinu *Proč potřebujeme ústavní definici manželství*. Druhá část bakalářské práce poskytuje také možnost porovnat Českou republiku s ostatními státy světa právě v oblasti práv homosexuálních jedinců. Názory některých českých politických stran a jejich představitelů se v druhé části práce též objevují, pro srovnání je doplňuji příklady a postoji politických představitelů z dalších zemí světa.

Závěrečné kapitoly přibližují diskutované téma filozofickému světu. Teze Johna Stuarta Milla o svobodě jedince a názory Jeana Jacquese Rousseaua na rovnost mezi lidmi jsem propojila s tématem práv stejnopohlavních párů. Millovy i Rousseauovy teze dokládají důležitost dodržování zásad rovného zacházení s lidmi a pokládají otázku, proč

se i po třech staletích nic nezměnilo a společnost stále nedopřává všem jedincům stejných práv.

1. Manželství v historické perspektivě

Na začátek své práce se budu zabývat pojmy, jež jsou pro uchopení mého zájmu velice důležité. Prvním z nich je zcela jistě institut manželství. Manželství je celosvětový fenomén, neustále se proměňující a v mnoha ohledech lidmi chápaný zcela odlišně. Každý vnímá tento pojem jinak, ať už z důvodu rozdílného náboženského vyznání, národnosti, společenského postavení, či životní zkušenosti. Především v naší společnosti, je to však stále pojem chápaný jako vztah mezi mužem a ženou, který vzniká za splnění zákonných podmínek, předepsanou formou a zaniká jen na základě zákonem stanovených důvodů. Zde je nutno podotknout, že se v posledních desetiletích v západní kultuře setkáváme s poklesem vážnosti tohoto institutu, vysoká míra rozvodovosti¹ jasně ukazuje, že manželství již není znakem trvalosti a celoživotního vztahu mezi dvěma jedinci, a je tudíž značně oslabeno. I přesto však tento institut stále směřuje k ochraně jednoho z manželů a dopřává manželům jistoty a je jakýmsi pevným pilířem společnosti, což jsou záležitosti, které by neměly být z žádného důvodu určitým skupinám lidí upírány, jen proto, že milují stejné pohlaví, a proto se tímto tématem sama zabývám.

Abychom lépe pochopili význam manželství, je nezbytné poznat také jeho historický vývoj a proměny, kterými tento institut prošel za celou dobu života lidí na této planetě. První formy vznikaly již v době kamenné s nástupem lidského druhu, kdy se utvářela jakási první podoba manželství, zvaná skupinové manželství. Starší forma skupinového manželství, tzv. *endogamie*, byla charakteristická pro rodové společnosti. Uvnitř rodu bylo několik manželských skupin, které na sobě byly závislé, tvořily totiž jednu pracovní skupinu, která zajišťovala obživu a bydlení. Omezenost přírodních zdrojů, míst a lovišť vedla k rozpadu skupin na menší jednotky, zvané velkorodiny, které poté hospodařily samostatně. Velkorodiny však nebyly soběstačné v oblasti reprodukce, z toho důvodu se rody spojovaly čímž vznikla podoba mladší formy skupinového manželství, tzv. *exogamie*. U všech forem skupinového manželství docházelo k neomezeným pohlavním stykům, tudíž nikdy nebyl znám otec, který k rodině ženy pouze docházel. Matka sice rozlišovala své děti, ale mateřský vztah neměl významu, neboť výchovu i výživu zajišťoval celý rod. K určení příbuzenských vztahů byla

¹ *Je manželství ve vaší zemi populární?* Eurostat [online]. [vid. 13-05-2021]. [cit. 2023-02-15]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/-/ddn-20210513-1>.

směrodatná pouze ženská linie, mluvíme tedy o mateřských rodech a formě matriarchátu. Základem skupinového manželství byla zásadní rovnoprávnost mužů a žen, kteří vše obstarávali společně, zvrát nastal v období rozvoje zemědělství, řemesel a dělby práce. Nové bohatství, a tedy i moc, získávají muži a poměr mezi pohlavími se značně odlišuje. Muži se v rodech domáhali významnějšího postavení, snažili se zvrátit ženskou rodinnou posloupnost a matriarchát byl tak postupně zvrácen v patriarchát.² S formou endogamie a exogamie se v některých společenstvech setkáváme dodnes. Pojmem komunitní exogamie dnes označujeme manželství s partnerem z jiné komunity a tato forma skupinového manželství se vyskytuje ve 33 % světových společnostech. Exogamie se umí mnohem lépe adaptovat a poskytuje více příležitostí k pohybu osob, proto převládá. Endogamie oproti tomu označuje manželství s partnerem v rámci komunity, je to ale forma vzácná a najdeme ji u pouhých 7,5 % společností.

Přerod matriarchátu v patriarchát se odrazil především ve změně uspořádání domácností. Muž neodcházel k rodině své ženy, nýbrž si ženu přiváděl do své rodiny. Změna se dotkla i majetku, vlastnictví půdy i historického vyplácení věna nevěstě, či vyplácení určité sumy peněz za nevěstu, což se v některých společnostech praktikuje dodnes. Postupně začaly vznikat užší samostatně hospodařící kolektivy – malé rodiny, sestávající pouze z manželského páru a dětí. Skupinové manželství se postupně přeměnilo v monogamii a tato forma manželství se v západní kultuře udržela ve společenském řádu otrokářském, feudálním i kapitalistickém až dodnes. Nutno však poznamenat, že ani v současnosti není monogamie obecnou normou. Antropologické záznamy dokonce ukazují, že pouze 19 % světových společností považuje monogamii za jedinou legitimní formu svazku. Převážná většina společností připouští kromě monogamie, druhou nejčastější formu manželství a to polygynii, tedy mnohoženství. Polyandrie je sice vzácnější, ale existují společenství, která ji za dominantní formu manželství považují. Jak tedy záznamy dokazují, jednotná forma manželství jednak nikdy neexistovala, ale ani v současnosti neexistuje.³

Vrátím-li se k vývojovým etapám, které v práci dokazují, že je pojem manželství fluidní a nemá statický obsah, je záhodno pospat překotnou historii staletí nedávných. Za

² KLABOUC, Jiří. *Manželství a rodina v minulosti*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1962. Str. 9–32.

³ EMBER, Carol R., Daniel MCCLOSKEY a Benjamin GONZALEZ. *Marriage and Family*. HRAF Explaining human culture [online]. July 16, 2021 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://hraf.yale.edu/ehc/summaries/marriage-and-family#community-exogamyendogamy>.

feudalismu se manželství vyznačovalo patriarchálním a monogamním charakterem, ale pro další vývoj byl signifikantní přesun moci nad manželstvím do rukou církve. Zdrojem mnoha rozbrojů se posléze stalo prosazování křesťanských manželských zásad, které obsahovaly oboustrannou monogamii, zákaz předmanželských sexuálních styků a povinnost věrnosti pro muže stejně jako pro ženu. Takové zásady byly především pro muže, kteří byli zvyklí užívat si do sytosti všech žen ve svém okruhu, nepřijatelné, proto také církvi trvalo poměrně dlouho úpravu manželství prosadit. Na našem území postoupil církvi tyto práva Boleslav II. roku 922. Církevní učení o manželství se postupně jako církev sama proměňovalo a teprve ve 12. – 13. století se zpracovává ucelená soustava učení o manželství, která zůstala základem věrouky katolické církve až dodnes. Důležitými dogmaty křesťanského pojetí manželství se stala přísná monogamie, svátost a nerozlučitelnost manželství za života manželů.

Moderní industrializovaná společnost se postupně snažila o zrovnoprávnění a prosazení větší volnosti. Postupně se sjednotilo občanské právo, nově se na manželství pohlíželo jako na smlouvu, neodlišitelnou od běžných kupních smluv s důrazem na možnost zániku. Uvolnila se pouta patriarchální rodiny, ale rovnoprávnost byla pouze formální. Francouzská revoluce, a především francouzský občanský zákoník *Code civil* vydaný roku 1804 kodifikoval základní manželské vztahy a stal se významným mezníkem v proměnách manželství. Poměr mezi mužem a ženou formuloval zákoník v článku 213 tak, že muž je své ženě povinen ochranou a žena svému muži poslušností. Rovnoprávnost zmizela, ženám byla sebrána všechna práva a musela se zcela podřídít manželovi, jenž se stal jedinou hlavou rodiny. Zákoník se pro svou jasnot a přehlednost stal vzorem pro další státy Evropy. Na našem území se zákoníkem inspirovala Marie Terezie (1740–1780). Josefa II (1780–1790) lze označit za manželského reformátora na našem území. Podpisem totiž stvrdil patent z roku 1781 o zrušení nevolnictví, kde odstranil všechna omezení sňatků. V roce 1782 zrušil závaznost zasnub a roku 1783 vydává *Manželský patent Josefa II.*, kterým přenesl moc nad rozhodováním o manželských sporech z církve na soudy. Významný byl i patent stavící nemanželské děti na stejnou úroveň jako děti manželské. Principy, stojící na půli cesty mezi požadavky církve a osvícenské filozofie, zůstaly základem manželského práva až do roku 1919.

V sedmdesátých letech 19. století a na přelomu 19. a 20. století se začínají objevovat hlasy volající po reformě a emancipaci. Reformní hnutí zasáhlo i české

prostředí, a přesto že byly snahy zastoupeny velkou částí společnosti, ztroskotaly. Hnutí za reformu manželského práva po roce 1907 však nezaniklo a jeho důsledky jsme v podobě ženského volebního práva mohli pocítit po světové válce. První světová válka měla bohužel za následek rozpad a demoralizaci rodinného života. Války se účastnilo na 25 miliónů mužů, tudíž poklesl počet sňatků i narozených manželských dětí, a naopak stoupl počet nemanželských dětí. Roky války se podepsaly na rozvrácení mnoha manželství. Po vzniku samostatného Československa se roku 1919 přijala pokroková *Československá manželská novela*. Důležitá zejména v tom, že umožňovala rozluku manželství v případě ublížení na těle, zhýralého života, vzájemného nepřekonatelného odporu a hlubokého rozvratu manželství. Dalším manželským mezníkem se stal nástup nacismu v sousedním Německu a jeho následné rozšíření po Evropě. Nacismus přinesl Norimberské zákony, omezující celou řadu sňatků, národnostní segregaci a likvidaci celých rodin.⁴

Komunistická éra v Československu přinesla dvě výrazné změny, tou první byl zcela jistě *Zákon o právu rodinném* z roku 1949, jímž byl zaveden obligatorní civilní sňatek. Manželství mohlo být platné pouze po souhlasném prohlášení snoubenců před místním národním výborem. Druhou změnou bylo vydání nové ústavy v roce 1960, která platila až do novelizace v roce 1992.⁵ Proměny a vývojové etapy manželství nám ukazují, že nic jako tradiční uspořádání či neměnný standard neexistuje. Manželství a společenské uspořádání životů lidí je přímo ovlivněno potřebami dané společnosti a zákony se tomu pouze přizpůsobují.

Nyní je záhodno zkoumat důvody, kvůli kterým jedinci do svazku manželského vlastně vstupují, a zároveň poukázat na fakt, že se lidé pro manželství nerozhodují pouze z všeobecně známých důvodů. Jejich impuls pro vstup do manželství může být jak praktický, tak symbolický. Hlavním účelem manželství bylo odjakživa založení rodiny. Právě na základě tohoto úmyslu většina partnerů začíná svůj vztah v určité chvíli směřovat ke vstupu do manželství, přesto však svazek manželský není jediný způsob soužití, mnoho párů totiž rodinu zakládá nezávisle na tom, zda jsou sezdáni, či nikoli.⁶

⁴ KLABOUCH, Jiří. *Manželství a rodina v minulosti*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1962. Str. 48–178.

⁵ MŇUKOVÁ, Bc. Kateřina. *Civilní a církevní forma manželství v 19. a 20. století*. Brno, 2011. Magisterská diplomová práce. MASARYKOVA UNIVERZITA FILOSOFICKÁ FAKULTA. Vedoucí práce Doc. PhDr. Helena Krmíčková, Dr.

⁶ ŠÍNOVÁ, Renáta a Ondřej ŠMÍD. *Manželství*. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-7502-046-8. Str. 19.

Dalším zajímavým faktem, zcela opačným, je skutečnost, že ačkoli je dle zákona pro manželství typické založení rodiny a výchova dětí, tak důvodová zpráva občanského zákoníku České republiky přiznává: „...*ke vzniku manželství mohou vést i důvody psychologické, zdravotní, důvodem existence manželství může být i vzájemná podpora sociální, či naplnění nějakých zájmů ekonomických. Důvody, smysl, či účel trvání jednotlivého manželství se navíc během času zcela nepochybně proměňuje.*“⁷ Mnoho párů tedy nevstupuje do manželství za účelem zplodit potomky, ale zkrátka touží po právech vyplývajících z institutu manželství, což nás přivádí k myšlence, že společnost jak v naší zemi, tak v zahraničí pomalu začíná upouštět od tradičního modelu manželství. A měli bychom se tedy zamýšlet nad tím, proč práva vyplývající z manželství upírat stejnopohlavním párům.

Ivo Možný se ve své publikaci *Sociologie rodiny* věnuje výběru partnera a okamžiku, kdy se daný pár rozhodne založit rodinu. Konstatuje, že proces, při němž se dva lidé potkají, najdou v sobě zalíbení, vezmou se a snaží se založit rodinu, je zcela individualizovaný a vlastní všem lidem. Poukazuje na fakt, že proces výběru partnera je ovlivněn mnoha faktory, zejména těmi sociálními. Každá společnost má třídy a teritoria, za jejichž hranice se mnozí těžce dostávají a nemohou za nimi bez problému a omezení nalézt své partnery. Tak tomu zcela jistě bylo po celou dobu naší zaznamenané historie. Výběr nebyl zcela náhodný, naopak byl určován dobovými idejemi a tlaky okolí. Nejsilnější vliv ze všech byl a stále je tlak vlastní rodiny. Rodiče mají na výběrové chování svého potomka vliv jak přímý, kdy využívají různá manipulativní jednání v případě negativního postoje vůči novému partnerovi, tak vliv nepřímý v podobě vštěpujících hodnot a postojů k životu.⁸ V posledních dekáдах naší moderní civilizace se výběr stal více osobní, lidé si stojí za svými názory a rozhodnutími, vlivy společnosti se zdají být mnohem menší a výběr partnera se tak stává pouze záležitostí vlastního uvážení a dal by se shrnout slovy: kdokoli si může vybrat kohokoli. Nacházíme se tedy v době značných změn ve společnosti, která se postupnými krůčky stává mnohem více otevřená a respektující, než tomu bylo v minulosti.

⁷ *Důvodová zpráva k NOZ* (konsolidovaná verze). Zákony a stanoviska: Texty zákonů, Nový občanský zákoník [online]. Ministerstvo spravedlnosti. Praha, 2012. [cit. 21.11. 2022]. Str. 159.

⁸ MOŽNÝ, Ivo. *Sociologie rodiny*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999. Základy sociologie. ISBN 80-85850-75-3. Str. 99–110.

Svazek manželský najdeme zakotvený též v pramenech týkajících se lidských práv, kterými by se měla řídit i naše země, jelikož byla signatářem těchto dokumentů. Jako první zde zmíním Všeobecnou deklaraci lidských práv, sepsanou po druhé světové válce roku 1948, která si tyto práva dala za společný cíl pro všechny národy a všechny státy na Zemi. Článek 16 odkazuje na námi probírané téma manželství a deklaruje: „...muži i ženy, jakmile dosáhli plnoletosti, mají právo, bez jakéhokoli omezení z důvodu příslušnosti rasové, národnostní nebo náboženské, uzavřít sňatek a založit rodinu. Pokud jde o manželství, mají za jeho trvání i při jeho rozvázání stejná práva.“⁹ Dalším pramenem sepsaným ve stejné časové rovině je i Evropská úmluva o lidských právech z roku 1950, která v podobném duchu deklaruje: „Muži a ženy, způsobilí věkem k uzavření manželství, mají právo uzavřít manželství a založit rodinu v souladu s vnitrostátními zákony, které upravují výkon tohoto práva.“¹⁰ Posledním pramenem důležitým pro téma této práce je Listina základních práv Evropské unie, což je pramen podstatně mladší než předchozí dva. Listina deklaruje následující: „Právo uzavřít manželství a založit rodinu je zaručeno v souladu s vnitrostátními zákony, které upravují výkon těchto práv.“¹¹

Autoři listiny pojmy muž a žena zcela vynechali, a je tudíž záhodno zkoumat, z jakých důvodů tak činí. Jedna z možných alternativ interpretace textu spočívá v pouhém zdůraznění, že každý stát může institut ve svém právním řádu upravit dle potřeb a přání svých obyvatel, tedy povolit svazky například i homosexuálním dvojicím. Zde je však třeba podotknout, že předešlé dokumenty explicitně nenakazují státům povolit manželství pouze dvojicím muž a žena, nýbrž volnost kombinací povolují. Osobně se přikláním k další alternativě interpretace věty z Listiny základních práv Evropské unie, tedy té, že absencí pojmů muž a žena dokument ponechává absolutní volnost každému státu EU upravit institut manželství tak, aby vyhovoval i vzrůstající potřebě chránit trans gender osoby, které jak víme, se neidentifikují ani jako muž, ani jako žena.

2. Rodina v historické perspektivě

⁹ Čl. 16 Všeobecné deklarace lidských práv, 10. 12. 1948.

¹⁰ Čl. 12 Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod.

¹¹ Čl. 9 Listiny základních práv Evropské unie, Úřední věstník Evropské unie C 303 ze dne 14. 12. 2007, (2007/C 303/01).

Rodina s institutem manželství úzce souvisí. Manželství je základ, z něhož rodina vzniká, ale je nutné zde podotknout, že rodina nevzniká pouze z manželství, vzniká zkrátka všude tam, kde se dva lidé rozhodnout spolu žít a vychovávat společně potomky, aniž by uzavřeli právní akt manželství. Pod pojmem rodina si můžeme představit ledacos, každý člověk má kolem sebe okruh lidí, které může nazývat svou rodinou, téměř každý v nějaké rodině vyrůstal, či ji zakládal, definovat ji však jednotně a srozumitelně se zdá být nadlidské.

Pohledem do literatury zjistíme, že neexistuje jedna všeobecně přijímaná definice rodiny, nicméně lze nalézt podobnosti mezi jednotlivými definicemi. Na následujících řádcích obsáhnou několik z těch, které sama považuji za platné a výstižné.

První definicí je ta od Iva Možného: „*Rodina představuje sociální zřízení, jehož primárním účelem je vytvářet soukromý prostor, stíněný proti vířícímu a nepřehlednému světu veřejnému. Chrání své členy, nemění svůj tvar, vnitřní uspořádání a vyrovnává změny ve svém okolí.*“¹²

Dalším možným vysvětlením pojmu rodina by mohlo být vyjádření Aleše Sekota: „*Rodina je soubor lidí spojených krví, manželstvím, adopcí a sdílející základní zodpovědnost za reprodukci a péči o členy společnosti, zabezpečení biologického přežívání, citového a rozumového vývoje a místa společenské kontroly v procesu socializace.*“¹³ Rodinu lze však popsat i těmito slovy: „*Rodina představuje biosociální systém, který neustále hledá a nachází své místo ve společnosti, a přitom společností je znovu a znovu ovlivňována a formována.*“¹⁴

Nejjednodušším vysvětlením termínu rodina by se zdála definice, známá nám všem, kteří jsme se ve školách učili občanskému chování, tedy, že rodina je základní společenská jednotka. Všechna tato vyjádření nalezená v různých publikacích, zajímavých se sociologií rodiny, jsou výstižná a pravdivá.

Část mé práce se však nedotkne pouze obsáhnutí termínu rodina, ale též historického významu tohoto termínu, neboť jsou právě dějiny tohoto institutu důkazem jeho nestálosti a proměnlivosti v čase. Na úvod je nutné si uvědomit, že citové pouto mezi dvěma lidmi, mateřská láska a vztahy příslušníků rodiny jsou téměř univerzální, neboť

¹² MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. 2., upr. vyd. Ilustroval Vladimír JIRÁNEK. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2008. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-86429-87-8. Str. 14.

¹³ SEKOT, Aleš. *Sociologie v kostce*. Paido, Brno, 2006. ISBN 80-7315-126-X. Str. 260.

¹⁴ DUNOVSKÝ, Jiří. *Dítě a poruchy rodiny*. Avicenum, Praha, 1986. ISBN 08-040-86. Str. 140.

nezačaly vznikat v pozdním Římě, či v posledních staletích, vznikly přirozeně, avšak až zachované písemnosti z dob nedávno minulých nám naskytly pohled, kde leží kořeny evropské rodiny, jak vypadala v průběhu těchto let a jaký odkaz nám její vývoj zanechal. Přehled dějin rodiny důvěryhodně představuje Goody v publikaci *Proměny rodiny v Evropské historii*. První dochované zmínky o rodině nacházíme v nálezech z Řecka, Říma, či z kmenů keltských a germánských. Zmíněným vlivům se přičítá odpovědnost za důležité rysy rodiny v Evropě. Zlom v přeměně rodinného života však sehrál až nástup křesťanství. Před nástupem křesťanství na Zemi existovalo mnoho různorodých národů s mnoha rozmanitými rodinnými zvyklostmi, příchod křesťanství sjednotil tyto národy přijetím přesně stanovených norem a tato relativní uniformita se dotkla mnoha aspektů rodinného života, například zákazem příbuzenských sňatků, sňatků nepokrevních příbuzných, či zákazem rozvodu, který byl před nástupem křesťanství jednoduchou záležitostí pouhého opakování sňatku, z důvodu rozšíření potomstva, s čímž se můžeme setkat jak v Římě, tak i ve Středomoří či v židovském světě. Přesto tuto tradici křesťanská církev zavrhla a zákaz rozvodu panoval až hluboko do 20. století.¹⁵ Pokud se tedy zaměříme na dlouhou historii rodiny jako na celek, poznáme, že k odchylkám od tradic, a tedy norem, dochází a vždy docházelo. Též je třeba poukázat na to, že rodina není pouze proměňujícím se prvkem, ale také stabilizujícím prvkem sociálního systému, a tudíž nelze důležitost této instituce zlehčovat, jak dokazuje například Ivo Možný. Již nejstarší prameny poukazují na to, že jakmile lidé přestávají plnit rodinné závazky, společnost ztrácí svou sílu. Rodinné vztahy od nepaměti sloužily jako opora hierarchického uspořádání moci na daném území a respektování moci hlavy rodiny učilo respektu k moci panovníka. Hlubokou a historicky jedinečnou vnitřní přestavbou, datovanou především od konce první světové války, prochází nejen institut rodiny, jehož podobu nám nastolilo křesťanství, ale také sociální role v ní.¹⁶

Podoba nukleární rodiny skládající se z manželského páru a dětí v současné západní kultuře zcela převládá. Nejedná se však o formu rodinného uspořádání platnou od začátku lidského věku, pochází ze 17. až 18. století, a zohla se nejedná o dominantní

¹⁵ GOODY, Jack. *Proměny rodiny v evropské historii: historicko-antropologická esej*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2006. Utváření Evropy. ISBN 80-7106-396-7. Str. 14–47.

¹⁶ MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. 2., upr. vyd. Ilustroval Vladimír JIRÁNEK. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2008. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-86429-87-8. Str. 15–21.

formu rodiny ve světě.¹⁷ Rodina existovala už v době kamenné. Díky pokrokům a objevům archeologů dnes můžeme nahlédnout do životů našich předků, kteří žili v pokrevně spřízněných organizovaných skupinách, ne vždy se však jednalo o společnosti patriarchální. Nálezy dokazují existenci kultur (na Krétě, či americkém kontinentě) postavených na posvátných ženských hodnotách. Ženská kultura však byla postupně vyvrácena agresivnější mužskou kulturou, v souvislosti se vznikem státu, rozvojem řemesel a obchodu. Muži se dostávají do popředí nejen ve společnosti, ale také v rodině a toto vedoucí postavení si až do našeho století v tzv. civilizovaných zemích udrželi.

V pravěké společnosti byly v důsledku neustálého kočování možné jen početné malé rodiny. Po neolitické revoluci a vzniku trvale obydlených sídel začíná počet dětí v rodinách stoupat. Období starověkého Řecka a Říma se vyznačovalo větší volností žen, avšak rodina byla stále striktně patriarchální a ženy v rodině podřízené. Muži byli nuceni se ženit nikoli z lásky, ale z nutnosti zplodit legitimního mužského následovníka, dědice. Rodinu Římané natolik cenili, že v prvním právním kodexu zvaného *Dvanáct desek*, prohlásili rodinu za základní jednotku společnosti. S krizí římské říše však přišla i krize římské rodiny a následný zánik tohoto impéria. Nové formy organizace společnosti a rodiny se šířily po Evropě za středověku. Slovanská rodina za raného středověku žila v malých vesnicích, živila se zemědělstvím, často byla na pokraji hladu a šlo o rodinu silně patriarchální. Výsadou bohatých mužů bylo mnohoženství. Velký vliv na středověkou společnost mělo křesťanství, od jeho nástupu se společnost proměnila z agrární na stavovskou. Každý stav měl jiná pravidla a specifický typ rodin. Rodina byla v tomto období institucí, bez níž by jedinec mohl těžko existovat. Typické byly širší rodiny, většinou tři nebo čtyřgenerační se silným příbuzenským poutem. Venkovské rodiny byly větší, často byli všichni z jedné vesnice příbuzní. Za rodinu se považovali i nepokrevní pracovníci a tovaryši. Novověk přinesl myšlenky o rovnoprávnosti žen a mužů, industrializace zase přenesla práci z rodin do továren, soustředila rodiny do měst. Rodina ztratila pevný společenský statut, lidé ztratili vazby na komunitu a osvobodili se od tříd a církve. Sňatky byly určovány pouze vůlí snoubenců, nikoli vůlí jejich rodičů.¹⁸ V neposlední řadě je nutno zmínit zlomové okamžiky 20. století, které dopomohly utvořit

¹⁷ MOŽNÝ, Ivo. *Moderní rodina: (mýty a skutečnosti)*. Brno: Blok, 1990. ISBN 80-7029-018-8. Str. 17–18.

¹⁸ MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 2., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-85850-24-9. Str. 20–30.

model rodiny současnosti. První, a především druhá světová válka, zapříčinily celou řadu proměn rodiny. Přesto, že byly změny zprvu pozvolné, utvořily nakonec takovou podobu nukleární rodiny, jakou známe dodnes. Naprostá většina párů během 20. století zcela převrátila způsob života a sociální postavení na rozdíl od svých rodičů. Ze zemědělců se stávali zaměstnanci, dělníci a úředníci a rapidně vzrostl počet pracujících a samostatných žen. K signifikantním rysům proměn rodinného života 20. století v Evropě patří zcela jistě rozvoj medicíny a s tím související pokles dětské úmrtnosti či legalizace potratů, kontrola porodnosti, zvyšování rodinných výdajů či velký fenomén rozvodů – všechny tyto trendy postupně zapříčinily rozpad rodinných pospolitých linií, a především zpomalení demografického růstu. Reakce mnoha zemí na sebe nenechaly dlouho čekat, v zemích pod nadvládou SSSR, kam patřilo i Československo, začal stát zasahovat do sfér rodinného života pomocí všemožných příspěvků a podpor rodin s dětmi, tak, aby mladé lidi povzbudil k plození dětí. Zejména v 70. letech 20. století se v důsledku toho v naší zemi setkáváme se silnou populační vlnou, označovanou též jako vlna Husákových dětí. Postupně se však s pádem Sovětského svazu a dalším rozvojem medicíny a myšlení zpomalil demografický růst, který v 90. letech dosáhl téměř nulové hodnoty a dodnes patří státy Evropy k oblastem s velmi nízkou mladou populací. Všechny procesy modernizace vytvořily model nukleární rodiny 21. století, který sice stále převládá, ale postupně vnímáme vzestup i dalších modelů rodin, a to více širších nespojujících se tradičně společnou domácností, ale vzájemnými citovými vazbami.¹⁹

Poslání rodiny tedy i přes mnohé změny nezaniklo, ba naopak, v mnoha směrech svoji roli posílilo a je třeba si položit otázku, zda i změna, které se společnost dožaduje, tedy sjednotit zákon tím způsobem, aby bylo možné dovolit i stejnopohlavním párům uzavírat sňatky a tím vlastně utvářet rodiny, není dalším správným krokem, jak tento institut posílit.

3. Manželství versus registrované partnerství

Nyní se přesouváme ke stěžejním bodům bakalářské práce, která si dává za cíl obsáhnout český společenský diskurz v otázce manželství stejnopohlavních párů.

¹⁹ MAREČKOVÁ, Marie. *Proměny rodinného života ve střední Evropě ve 20. století*. V Řehulce, Evžen. ŠKOLA A ZDRAVÍ 21. Zdravotní gramotnost prostřednictvím vzdělávání. První vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5720-3. Str. 15–20.

Zásadním bodem v posuzování rozdílnosti institutů zkoumaných v této práci, tedy manželství a registrovaného partnerství, je jejich popis. Vystihnu proto zde jejich znění zakotvené v českém právu a pokusím se o stručné porovnání daných institucí.

Již v předchozích kapitolách jsem zmínila jeden z důležitých pojmů, kterým je manželství. Postihla jsem však pouze jeho historii, podstatu a neustále se vyvíjející změny. Snažila jsem se především poukázat na fakt, že se institut v průběhu života lidí a změn společnosti vyvíjel a reagoval na dynamiku přeměn úpravami svého znění a významu. Manželství tedy není a nikdy nebylo konstantním zákonem platným po celou dobu existence společnosti. Z toho důvodu se nám proto žádosti obyvatel o změnu tohoto institutu nemohou zdát nemístné, manželství je sice stále tradičně chápáno pouze jako svazek muže a ženy, avšak i tato definice se může podrobit změně, kterou si mnozí nedokáží připustit, ale to se dělo již před lety, kdy bylo nemyslitelné povolit například rozvázání manželství rozvodem.

3.1. Právní úprava manželství a registrovaného partnerství

Kapitulu zahájím právními definicemi obsažených v zákoně o manželství a v zákoně o registrovaném partnerství, jež hodlám v průběhu vysvětlování porovnávat a poukazovat tím na možné nedostatky v jejich zněních.

České rodinné právo, v jehož druhé části najdeme i zákon o manželství, chápe manželství jako trvalý svazek muže a ženy, jehož hlavním účelem je založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná pomoc a podpora. Rodinné právo stanovuje též právní podmínky a předpoklady vzniku manželství, základní práva a povinnosti manželů, a stanoví i podmínky zániku manželství.²⁰ Na samotný pojem manželství se dá nahlížet mnoha různými úhly pohledů. Ať už z pohledu sociologického, z pohledu církve, či z úhlu právního, který bude v následujících řádcích pohledem stěžejním. Základy právní úpravy uzavírání manželství vzešly z poměrně dlouhodobého procesu, ve kterém hrálo roli pozdní římské právo, úloha křesťanské víry či tradice a zvyky jednotlivých částí Evropy. Ze zmiňovaného římského práva vychází základní princip vzniku manželství, a to monogamie, či svobodný souhlas mezi snoubenci, jejichž rozhodnutí by nemělo být

²⁰ HRUŠÁKOVÁ, Milana a Zdeňka KRÁLÍČKOVÁ. *České rodinné právo*. 3., přeprac. a dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006, c1998. ISBN 80-7239-192-5. Str. 46.

ovlivněno žádnými zásahy ostatních.²¹ Jedná se o složitý společenský, etický a právní starobylý institut a české právo z tohoto obsáhlého souhrnu vzájemných vztahů upravuje pouze určitou část, tedy jakýsi základ.

V českém rodinném právu nalezneme též zákon o registrovaném partnerství, který byl právně ukotven poměrně nedávno, v porovnání s právním ukotvením manželství, které se formovalo celá staletí. Hlavní podíl na této časové průrvě má zcela jistě vliv křesťanství, které mimo zákazu sňatků rodinných příslušníků, či rozvodu, neuznávalo ani sňatky homosexuálních párů. Vztahy homosexuálů však byly před nástupem křesťanství, například v dobách římské říše, tolerovány a brány jako tradiční, nikoli jako zvrhlé.

V krátkosti zde zmíním proměny právního řádu na českém území v souvislosti s homosexuálními styky. Zprvu se zaměřím na období první republiky, během něhož se v rámci trestních zákonů setkáváme s jistým dualismem, kdy České země přijaly v roce 1918 trestní zákon rakouský z roku 1852, kdežto Slovensko a Podkarpatská Rus se řídila uherským trestním zákonem z roku 1878. České země považovali sexuální styk s osobami téhož pohlaví za smilstvo proti přírodě a trestali jej žalářem od jednoho do pěti let. Na Slovensku a v Podkarpatské Rusi bylo možno trestat pouze sexuální styk, ke kterému došlo mezi muži (lesbické sexuální chování zůstalo beztrestné), a pouze vězněním po dobu jednoho roku. Tyto zákony platily na území Československa velice dlouho. K řadě změn došlo za komunistického režimu. Od roku 1950 platil nový trestní zákoník, který ještě trestnost homosexuality zachovával, v paragrafu 241 stálo: „*Kdo se pohlavně stýká s osobou téhož pohlaví, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok.*“²² Takové opatření trvalo do roku 1961, kdy došlo k dekriminálnímu homosexualitě na našem území. Zachoval se pouze trest za styk s osobou stejného pohlaví mladší 18 let, styk za úplaty a styk budící veřejné pohoršení. Homosexualita však byla z důvodů nulové informovanosti a osvěty stále tabuizovaná. Až v 80. letech 20. století se začaly objevovat osvětové články o tom, že homosexualita není deviace, ani věc volby.

České právo tedy prošlo bouřlivým historickým vývojem a teprve po roce 1989 se přetvořilo do dnes známé podoby. Součástí změn po sametové revoluci bylo i přijetí zákona, jenž by upravil partnerské svazky osob téhož pohlaví, neboť do té doby jejich

²¹ ŠÍNOVÁ, Renáta a Ondřej ŠMÍD. *Manželství*. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-7502-046-8. Str. 21–31.

²² § 241 odst. 1 zákona č. 86/1950 Sb. Trestní zákon. In: *Zákony pro lidi* [online]. [cit. 2023-03-25]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1950-86#hlava7>.

dlouhodobé soužití nebylo nijak právně zakotveno, a Česká republika se tím přidala k většině evropských států, která obdobnou úpravu znala již desetiletí. Právní úprava registrovaného partnerství slouží výhradně párům stejného pohlaví.²³ Zákon byl přijat roku 2006, tedy před takřka 16 lety. Od té doby se zákon několikrát mírně upravil a pohled veřejnosti se značně proměnil.

3.2. Rozdíly v právní úpravě zákonů

Hlavními principy manželství bylo vždy založení rodiny a řádná výchova potomků. Tyto principy jsou také stále jedny z hlavních důvodů, proč se lidé pro uzavření manželství rozhodnou, ač existují i jiné způsoby partnerského soužití, a tudíž i jiná zázemí, do nichž partneři své potomky přivádějí. Myslím tím především životy párů žijících nesezdaně neboli v kohabitaci. Těhotenství přestává být důvodem pro vstup do manželství a narůstající podíl dětí narozených mimo manželství se stal novým a výrazným znakem porodnosti nejen v České republice, ale také v ostatních zemích EU.²⁴

Velké procento stejnopohlavních párů, jež nechtějí vstoupit do registrovaného partnerství, zůstává právě v kohabitaci. V zásadě volí stejnopohlavní páry tuto možnost i z hlediska toho, že objem práv a povinností obsažených v zákoně o registrovaném partnerství je obdobný právům a povinnostem heterosexuálních párů žijících nesezdaně. Zákon o manželství č. 89/2012 Sb. obsahuje několik stěžejních ustanovení, především tedy ustanovení všeobecná, o kterých by se dalo hovořit jako o znacích manželství, jež lze shrnout do několika bodů. Jednotlivé body nám mnohdy ukazují odlišnost práv manželských od práv pro registrované partnery, jež najdeme v zákoně o registrovaném partnerství č. 115/2006 Sb.

- Manželství může vzniknout jen zákonem předepsaným způsobem, čímž myslíme jeho vznik před příslušným matričním úřadem, nebo před orgánem registrované církve či náboženské společnosti. Existují zde dva druhy

²³ HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Zákon o rodině: Zákon o registrovaném partnerství: komentář*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-061-4. Str. 517.

²⁴ KAČEROVÁ, Eva. *Děti až po svatbě?* Český statistický úřad [online]. [aktualizace 20.12.2014]. [cit. 2023-02-15]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/a500414ccd>.

obřadů, sňatek občanský, prováděný v přítomnosti matrikáře, a sňatek církevní, prováděn oprávněnou osobou z řad církve.

Stejnopohlavní páry takovou možnost výběru míst k uzavření partnerství doposud nemají. Zákon jim povoluje registraci pouze na příslušném matričním úřadě. Při vzniku zákona se mělo za to, že vzhledem k předpokládanému počtu partnerství postačí v každém kraji úřad jediný, tudíž mají páry na výběr pouze ze 14 úřadů v zemi. Ministerstvo vnitra však toto omezení hodlá změnit novelou zákona o matrikách, která by měla umožnit registrovaným partnerům uskutečnit prohlášení před kterýmkoli matričním úřadem. Návrh zákona má v dubnu roku 2023 projednat vláda a v platnost by měla novela vzejít 1. ledna roku 2024.²⁵ Pokud bychom se vrátili k omezením, kterým registrovaní partneři čelí, jednalo by se o omezení místa, kde má být prohlášení o vstupu do registrovaného partnerství učiněno. Konkrétní místo totiž určuje matriční úřad a pouze na něm záleží, zda přihlédne k přání stejnopohlavního páru či nikoli. Naproti tomu manželský zákon jasně obsahuje ve svém ustanovení o vzniku manželství toto: „*Jedná-li se o občanský sňatek, uskutečňuje se sňatečný obřad na místě, které k tomu určí orgán veřejné moci provádějící sňatečný obřad; přihlíží při tom k vůli snoubenců.*“²⁶

Nedílnou součástí právní úpravy manželství jsou povinnosti a práva manželů, jež v zákoně zastupují značnou část jeho znění. Nejdůležitější z těchto práv a povinností je rovnost. Otázka rovnosti mezi muži a ženami je zakotvena již v čl. 3 Listiny základních práv a svobod.²⁷ Manželé mají rovné povinnosti a rovná práva, což je jeden z mála bodů shodujících se s povinnostmi a právy registrovaných partnerů. Pro ujasnění, základní práva a povinnosti mezi manželi jsou uvedena velmi obecně, neboť zákon spoléhá na dodržování morálních a společenských norem. Cílem právní úpravy těchto práv a povinností je tedy pouze vytvoření předpokladů pro naplnění společenské, ekonomické a biologické funkce rodiny.²⁸ Součet všech práv a povinností manželů uvedených v zákoně

²⁵ DLUBALOVÁ, Klára. *Registrované partnerství půjde uzavřít na kterémkoli matričním úřadu*. In: MVČR [online]. 2023 [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/registrovane-partnerstvi-pujde-uzavrit-na-kteremkoli-matricnim-uradu.aspx>.

²⁶ § 663 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník.

²⁷ HRUŠÁKOVÁ, Milana a Zdeňka KRÁLÍČKOVÁ. *České rodinné právo*. 3., přeprac. a dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006, c1998. ISBN 80-7239-192-5. Str. 46–48.

²⁸ HRUŠÁKOVÁ, Milana a Zdeňka KRÁLÍČKOVÁ. *České rodinné právo*. 3., přeprac. a dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006, c1998. ISBN 80-7239-192-5. Str. 82.

je ohromný s porovnáním pouhých několika práv a povinností registrovaných partnerů. Zákon o registrovaném partnerství upravuje totiž pouze:

- Povinnost partnerů dodržovat stejná práva a stejné povinnosti.²⁹ Zajímavé je zde podotknout, že v zákoně o manželství se právo zmiňovalo o *rovných* právech a povinnostech, nikoli o *stejných*, avšak při bližším zkoumání těchto slov jsem se nedopátrala odlišného významu mezi těmito slovy.
- Právo každého z partnerů zastupovat toho druhého v jeho běžných záležitostech.³⁰
- Poslední povinností registrovaných partnerů je vyživovací povinnost.³¹

Všechna zmíněná práva a povinnosti registrovaných partnerů jsou společná i manželským právům a povinnostem. Zákon o registrovaném partnerství nemyslí na žádná další práva a povinnosti, které manželský zákon neopomenul. Pro shrnutí zde obsáhnu zbytek z nich. Manželé jsou povinni spolu žít, být si věrni, podporovat se, vytvářet a udržovat rodinné prostředí, společně pečovat o děti a jsou povinni vzájemnou úctou. Výčet těchto povinností doplňují ještě práva na sdělování údajů o příjmech manželů navzájem, právo na znalost jmění druhého manžela, i jeho stávajících i uvažovaných pracovních, studijních a podobných činnostech.

Následující tabulka slouží k porovnání práv a povinností manželů a registrovaných partnerů.

²⁹ § 8 odst. 1 zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o registrovaném partnerství).

³⁰ § 9 odst. 1 zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o registrovaném partnerství).

³¹ § 10 odst. 1 zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o registrovaném partnerství).

Rozdíly v právní úpravě zákonů o manželství a RP		
Sledovaná oblast	Manželství	Registrované partnerství
Označení páru	Manželé	Registrovaní partneři
Povaha institutu	Základní kámen rodinného práva	Administrativní úkon
Sňatek/registrace Úřady	Snoubenci se mohou vzít téměř na jakékoli matrice.	Registrovaní partneři se mohou registrovat jen na 14 určených úřadech.
Sňatek/registrace Svědci	Dva svědci.	Beze svědků.
Sňatek/registrace Prohlášení	Manželé činí prohlášení před starostou, místostarostou nebo pověřeným členem zastupitelstva.	Pouze před matrikářem.
Sňatek/registrace Pracovní volno	Pracovní volno 2 dny na svatbu.	Není.
Společné jmění	Automaticky vzniká společné jmění manželů. Jeho existence zlehčuje život manželů, kteří si nemusí ke všemu udělovat plnou moc. Také znamená, že na manžela může při dědění připadnout větší podíl než na registrovaného partnera.	Partneři jsou jen podíloví spoluvlastníci. Není žádná úprava vypořádání majetku v případě rozpadu vztahu.
Společné příjmení	Při uzavření sňatku si snoubenci mohou určit, jaké společné příjmení budou používat.	Partneři musí žádat dodatečně, po registraci.
Vdovský a vdovecký důchod	Manželé mají nárok na vdovský a vdovecký důchod.	Nemají nárok.
Dávky	Po úmrtí manžela přechází na manžela nárok na různé dávky (důchod, nemocenské atd.).	Dávky po smrti partnera nepřechází.

Tabulka č. 1: Rozdíly v právní úpravě zákonů o manželství a RP³²

3.2.1. Stejnopohlavní páry a rodičovství

³² ROZDÍLY MEZI MANŽELSTVÍM A REGISTRACÍ. *Jsmefér* [online]. [cit. 2023-02-17]. Dostupné z: <https://www.jsmefer.cz/rozdily>.

Registrované partnerství a téma rodičovství a rodičovských práv je rozsáhlé a hojně diskutované téma na poli práv homosexuálních lidí, nejen v České republice, ale i jinde ve světě. Z toho důvodu problematice věnuji následující kapitolu.

V důsledku celé řady proměn institutu rodiny, ke kterým dochází v posledních desetiletích, se stále častěji setkáváme s alternativními rodinnými modely. Mezi ně patří například rodiny s jedním rodičem, rodiny s nesezdaným rodičovským párem a rodiny nevlastní. Diverzifikaci forem rodinného soužití zcela jistě pomohl rozvoj technologií asistované reprodukce. Podíl úplných rodin, tedy domácností, jejichž základ tvoří manželský pár tvořený mužem a ženou s dětmi, nebo bez dětí, v České republice nečiní ani polovinu, přesněji 49 % (ČSÚ, 2013). Mezi zbylé formy neúplných domácností patří právě i homoparentální rodina. Podstatný termín v rámci studií homoparentálních rodin je homoparentalita, který byl poprvé použit v devadesátých letech ve Francii a označuje rodiny tvořené rodiči stejného pohlaví. Homoparentální rodinu tedy tvoří homosexuální rodiče a děti, které se do rodiny dostaly zpravidla z předchozích heterosexuálních vztahů, ale také osvojením, pěstounstvím, či pomocí umělého oplodnění a náhradního mateřství. Možnosti a limity stejnopohlavního rodičovství jsou stále uzavřené v mantinelech diskurzů o takzvané tradiční rodině a obavách o bourání „trvalých hodnot“ západní civilizace, navzdory faktu, že takové rodiny již existují a lépe či hůře (jako i heterosexuální rodiny) fungují.³³

Důležité je v oblasti zkoumání stejnopohlavních rodin rozlišení biologického a sociálního rodičovství. O biologickém rodičovství mluvíme tehdy, když je dítě biologickým potomkem jednoho z partnerů/partnerek. Jedná se buď o situaci, kdy si jeden z páru do vztahu dítě přináší z předchozího heterosexuálního vztahu, nebo se jedná o plánované stejnopohlavní rodičovství.³⁴ Druhým typem je sociální rodičovství. „*Za sociální rodiče je možné považovat ty osoby, které žijí (alespoň nějakou část života dítěte) ve společné domácnosti a které vůči dítěti plní rodičovské role a které zároveň dítě skrze emocionální vazbu vnímá jako své blízké či jako svou rodinu.*“³⁵ Jeden z páru je tedy

³³ HIML, Pavel, Jan SEIDL a Franz SCHINDLER. *Miluji tvory svého pohlaví: Homosexualita v dějinách a společnosti*. Praha: Argo, 2013. ISBN 978-80-257-0876-7. Str. 555.

³⁴ SLOBODA, Zdeněk. *Dospívání, rodičovství a (homo)sexualita*. [Praha]: Pasparta, [2016]. ISBN 978-80-88163-09-1. Str. 106–116.

³⁵ SLOBODA, Zdeněk. *Dospívání, rodičovství a (homo)sexualita*. [Praha]: Pasparta, [2016]. ISBN 978-80-88163-09-1. Str. 115.

z pohledu současné legislativy vždy rodičem biologickým, druhý je však pouze sociálním, jinak nazváno faktickým rodičem.

Založení rodiny je pro stejnopohlavní páry výrazně komplikovanější než pro páry heterosexuální. Přírozeným způsobem počít děti bez zásahu třetí osoby je pro gay a lesbické páry nemožné. Současná česká legislativa, konkrétně zákon o péči o zdraví lidu (č. 20/1966 Sb.), neumožňuje ženám bez mužského partnera umělé oplodnění, které je však povoleno jak sezdaným, tak i nesezdaným heterosexuálním párům, které mají potíže s početím. Zcela bez právního ošetření zůstává v České republice institut náhradního (surogátního) mateřství. Velmi kontroverzní, lidsky i finančně náročný zákrok, který se mnohdy označuje jako těhotenství za peníze, je cílem kritiky napříč obory. Český výklad zákonů, z něhož vyplývá, že matkou je ta, která dítě porodila a dárcovství oocytů je anonymní, provádění náhradního mateřství znemožňuje. Prozatím nejrozšířenější je praxe surrogátního rodičovství v USA.³⁶

Modelů stejnopohlavních (duhových) rodin je hned několik. Prvním a nejběžnějším z nich je homoparentální rodina vzniklá z tradiční heterosexuální rodiny, kdy si muž/žena z předchozího heterosexuálního vztahu přivedou své děti do nového homosexuálního vztahu. Takové rodiny můžeme nazývat sešívané, či patchworkové. Model sdíleného rodičovství, jinak nazývaného spolurodičovství, spočívá v domluvě jednoho lesbického a jednoho gay páru založit rodinu, kdy jeden z každého páru je rodičem biologickým. Dalším modelem je homoparentální rodina, zpravidla lesbického páru, která vzniká pomocí asistované reprodukce. Asistovaná reprodukce poté probíhá buď na klinice asistované reprodukce, nebo takříkajíc podomácku. Homoparentální rodina může vzniknout i pomocí osvojení dítěte či pěstounstvím. Osvojit (adoptovat) dítě a stát se pěstounem však podle současné legislativy může pouze manželský pár nebo jednotlivec, nikoli však registrovaný pár společně.³⁷ Do roku 2016 v Česku docházelo k paradoxním situacím, kdy o individuální adopci mohla sice žádat jakákoliv způsobilá osoba, avšak nikoliv pokud vstoupila do registrovaného partnerství, v tu chvíli jí bylo toto právo odebráno. Dne 28. června 2016 byla však Ústavním soudem ČR schválena novela rušící § 13 odst. 2 zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně

³⁶ POLÁŠKOVÁ, Eva. *Plánovaná lesbická rodina: klíčové aspekty přechodu k rodičovství*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-5013-6. Str. 33–60.

³⁷ CHRISTÈLE, FRAÏSSÉ. *La famille homoparentale, une représentation sociale émergente*. Bulletin de psychologie [online]. 2012, 4(520), 337-350 [cit. 2023-03-01]. ISSN 0007-4403. Str. 340.

některých souvisejících zákonů a bylo tím umožněno registrovaným partnerům osvojení alespoň jako jednotlivcům. Zákon o RP však stále nepovoluje společné osvojení (adopci), přiosvojení ani společné pěstounství.

Stručná tabulka v závěru kapitoly shrnuje rozdílná práva manželů a registrovaných partnerů ve vztahu k jejich dětem.

Rozdíly práv registrovaných partnerů a manželů ve vztahu k dětem		
Sledovaná oblast	Manželství	Registrované partnerství
Osvojení dítěte	Manžel může přiosvojit dítě druhého manžela.	Partner nemůže přiosvojit dítě druhého partnera.
	Manželé mohou společně osvojit dítě z ústavu.	Partneři nemohou společně osvojit dítě z ústavu.
Pěstounská péče	Manželé mohou být společnými pěstouny.	Partneři nemohou být společnými pěstouny.
Práva dětí po rozpadu vztahů	Podmínkou rozvodu je úprava vztahů k dětem.	Děti jsou v případě rozpadu vztahu v právním vakuu.
	Po rozvodu mají děti automaticky nárok nadále se vídat s faktickým rodičem a jeho rodiči, tedy prarodiči.	Děti mohou ze dne na den ztratit kontakt s faktickým rodičem a se svými prarodiči z jeho strany.
Výživné po rozpadu vztahu	Po rozvodu mají děti nárok na výživné i od faktického rodiče.	Výživné není upraveno. Faktický rodič nemusí přispívat na výchovu dětí po rozpadu vztahu.
Sirotčí důchod	Děti mají nárok na sirotčí důchod po svém rodiči.	Ve vztahu k faktickému rodiči děti nárok na sirotčí důchod nemají.
Školní prostředí	Oba rodiče mohou vystupovat jako rodiče vůči školním zařízením.	Pouze zákonný rodič má automaticky právo vystupovat jako rodič vůči školním zařízením.
Informace o zdravotním stavu	Oba rodiče mohou získat všechny informace o zdravotním stavu dítěte, být s ním v průběhu hospitalizace, podílet se na jeho léčbě.	Pouze zákonný rodič má toto právo.

Dědictví	Dítě dědí po obou rodičích ze zákona a zároveň je nepominutelným dědicem.	Po faktickém rodiči děti ze zákona nedědí. I kdyby je faktický rodič uvedl v závěti, nebudou mít postavení nepominutelného dědice.
----------	---	--

Tabulka č. 2: Rozdíly práv registrovaných partnerů a manželů ve vztahu k dětem³⁸

³⁸ ROZDÍLY MEZI MANŽELSTVÍM A REGISTRACÍ. *Jsmefěr* [online]. [cit. 2023-02-17]. Dostupné z: <https://www.jsmefer.cz/rozdily>.

4. Aliance pro rodinu versus Jsme fér

Cílem následující části bakalářské práce je porovnávání názorů dvou organizací, které jsem si pro analýzu tématu homosexuálních sňatků v českém společenském diskurzu vybrala. Organizace, jež zastává tradiční model manželství a vůči manželství pro všechny zaujímá negativní postoj, nese označení Aliance pro rodinu. Iniciativa Jsme fér, která za práva homosexuálů již řadu let bojuje, stojí v opozici vůči Alianci pro rodinu a manželství pro všechny naopak podporuje. Úvodní část patří stručnému představení obou organizací, jejich cílů a snah. Následující kapitoly a tím i stěžejní část mé práce mají za cíl poskytnout přehledný souhrn názorů, argumentů a postojů čerpaných z dostupných zdrojů a vyjádření samotných organizací, či jejich zástupců a sympatizantů. Vyznění argumentů obou stran bude v závěru zhodnoceno.

4.1. Aliance pro rodinu

Aliance pro rodinu je hnutí podporující manželství jako svazek muže a ženy, rodiny a práv dítěte. Vzniklo v roce 2017 transformací Výboru na obranu rodičovských práv (VORP), jehož kořeny sahají do počátku 90. let minulého století. Zprvu se Aliance pro rodinu věnovala boji za práva rodičů a jejich rodičovských práv ve vzdělávání dětí. Aktivity a směr zájmů se však transformoval do podoby obhajoby práv rodiny jako takové. Hlavním cílem hnutí je podpora rodiny založená výhradně na manželství muže a ženy a obhajoba rodiny ve výchově a vzdělávání dětí. V současnosti bojuje aliance především za zachování dosavadní definice manželství a jeho výlučného postavení v zákoně. Manželství považují za základní buňku společnosti, na niž závisí dobro jednotlivců, rodin, dětí, seniorů, ale i celková prosperita a budoucnost společnosti.³⁹

Zastánci institutu manželství jakožto svazku pouze muže a ženy se již několikrát snažili prosadit návrh zakotvit takto definované manželství v Ústavě České republiky. Poprvé v dubnu roku 2021, tehdy se pod návrh na ústavní ochranu tradičního manželství podepsalo celkem 37 poslanců z KDU-ČSL, ANO, ODS, ČSSD, TOP 09 a STAN. Návrh prošel do druhého čtení, ale dál se posléze nedostal. Rok poté, 27. července 2022, se 54 poslanců rozhodlo podat tento návrh znovu, ovšem opět bezúspěšně. Cílem předkladatelů

³⁹ *Výroční zpráva 2019*. Praha: ALIANCE PRO RODINU, 2019. Dostupné z: https://alipro.cz/wp-content/uploads/2021/11/Vyrocní-zpráva_2019.pdf.

návrhu ústavního zákona bylo rozšíření ochrany rodiny o ochranu jednoho ze základních stavebních prvků úplné rodiny, za který pokládají manželství muže a ženy. Protistrana v podobě iniciativy Jsem fér se také již několikrát v posledních letech snažila prosadit redefinici manželství. Několikrát po sobě se do Poslanecké sněmovny dostal návrh zákona upravující instituci manželství, tak, aby se manžely mohly stát i páry stejného pohlaví. V současném českém společenském diskurzu tedy proti sobě stojí návrh na redefinici manželství, která se snaží o zrovnoprávnění institutu i pro stejnopohlavní páry a návrh na ústavní definici manželství, prosazující ukotvení svazku muže a ženy na ústavní rovině.⁴⁰

4.2. Jsme fér

Iniciativa s příznačným názvem Jsme fér vznikla v témže roce jako organizace Aliance pro rodinu, tedy v roce 2017. Jedná se o českou kampaň usilující o úplné zrovnoprávnění LGBT+ lidí v České republice. Organizace působí nejen v Praze, ale také v dalších jedenácti regionech, ve kterých pořádá akce a vede otevřenou debatu. Iniciativa se v posledních letech snaží především o legalizaci manželství i pro stejnopohlavní páry. Součástí kampaně je také společenská osvěta. Iniciativa otevírá sociálně důležitá témata jako například rozdílná práva homosexuálních párů, či diskriminaci LGBT+ lidí. Za iniciativou Jsme fér stojí mimo jiné i další organizace, jako například Amnesty International, Logos Česká republika, Mezipatra, Prague Pride, PROUD a Queer Geography. Podporu nachází také v nesčetném množství vlivných osobností po celé České republice.⁴¹ Nedílnou součástí aktivit je i mediální prezentace. Jsme fér publikuje své názory na mnoha internetových platformách. Organizace též stojí za řadou petic, které upozorňují na diskriminaci především v oblasti práv homosexuálních osob a dokazují, kolik lidí změny v této oblasti společenského života podporuje. Výsledkem úsilí

⁴⁰ *Uzákonění manželství pro stejnopohlavní páry prošlo ve Sněmovně prvním čtením.* Deník.cz [online]. 2021 [cit. 2023-03-10]. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/snemovna-dala-sanci-uzakoneni-manzelstvi-pro-stejnopohlavni-pary-20210429.html.

⁴¹ *Stojí za námi: Fér osobnosti.* In: *Jsme fér* [online]. [cit. 2023-05-05]. Dostupné z: https://www.jsmefer.cz/stoji_za_nami#fer-osobnosti.

iniciativy Jsme fér jsou dvě třetiny podporujících Čechů a Češek, kteří souhlasí s tím, aby se i lesbické a gay páry mohly brát a mohly společně adoptovat děti.⁴²

5. Důvody pro a proti manželství pro všechny

5.1. Rozdílné chápání definice manželství

Jednoznačným problémem odpůrců manželství pro všechny je samotný název instituce, který by najednou měl označovat svazek dvou lidí. Odmítají, aby se svazek lidí stejného pohlaví nazýval manželství a následně to, aby se tyto páry označovaly jako manželé. Svě přesvědčení odůvodňují tradiční symbolikou manželství, a především definicí manželství, kterou vnímají zcela jinak než zastánci manželství pro všechny. „*Manželství pro nás není jen svazek dvou lidí, kteří se milují a neslouží jen k uspokojování potřeb dospělých lidí. Manželství je základem pro rodinu, chrání ženu a děti.*“⁴³ Svoji definici podporují argumentem o jedinečném reprodukčním potenciálu muže a ženy. Člověk je společenská bytost, vytváří mnohá společenství a i přesto, že je v mnoha ohledech soběstačný a vystačí si sám, v otázce reprodukce nikoli. Vztahy, jež člověk navazuje mohou být neformální, například přátelství, ale také formální, vyžadující regulaci zákonem. Každý z těchto právních vztahů má svůj účel a dle něj je upraven. Mezi právní instituty upravující vztahy patří právě i manželství, které má zcela specifické znaky a potřeby. Manželství představuje trvalý a výlučný svazek postavený na vzájemném sdílení na duševní i tělesné úrovni.⁴⁴ A právě tělesná úroveň se od stejnopohlavních párů liší. Jedině muž a žena se vzájemně doplňují pohlavním uspořádáním, a jsou tak schopni zplodit dítě. Manželé tedy zplazením a následnou výchovou svých potomků naplní vztah. Stejnopohlavní páry tělesné koordinace na této úrovni nejsou schopny. Pavel Hasenkopf, právník specializující se na ústavní a mezinárodní právo, se na mezinárodním semináři Aliance pro rodinu vyjádřil k tomuto tématu následovně: „*Děti se mají ideálně rodit z manželství a vyrůstat v rodině tvořené jejich rodiči žijícími spolu v manželském svazku.*

⁴² PÁLOVÁ, Anna. NOVÝ PRŮZKUM: MANŽELSTVÍ PRO VŠECHNY PODPORUJE 65 % ČECHŮ A ČEŠEK. In: *Jsme fér* [online]. 9. 9. 2021 [cit. 2023-05-05]. Dostupné z: https://www.jsmefer.cz/novy_pruzkum_2021_65_procent.

⁴³ *Analýza redefinice manželství*. In: Aliance pro rodinu [online]. 2019 [cit. 2023-03-10]. Dostupné z: https://alipro.cz/wp-content/uploads/2019/07/Aliance_Redefinice-man%C5%BElstv%C3%AD-1.pdf.

⁴⁴ *Výroční zpráva 2019*. Praha: ALIANCE PRO RODINU, 2019. Dostupné z: https://alipro.cz/wp-content/uploads/2021/11/Vyrocní-zpráva_2019.pdf.

*Manželství bylo vždy možné jen mezi muži a ženami primárně z důvodu jeho reprodukční funkce. Stát však nikdy nezajímalo, zda se dva lidé mají rádi, ale to, zda mají potenciál zplodit děti.*⁴⁵

Pokud bychom tedy na manželství pohlíželi pouze z pohledu reprodukce, stejnopohlavní páry tuto náplň nikdy nesplní. Manželství však není jen o rozmnožování. Manželství je také o vzájemné podpoře, pomoci a o řádné výchově dětí. Zastánci manželství pro všechny na děti nijak neútočí, ani neohrožují jejich práva, naopak, děti ohrožuje právní nejistota z toho, že zákonem uznaný je pouze jeden rodič z páru, druhý (fatický) rodič nemá na dítě po rozpadu vztahu žádný nárok a stejně tak dítě na něj. Aliance pro rodinu stávající podobu manželství obhajuje názorem, že pouze muž a žena jsou schopni vytvořit ideální prostředí pro správný psychosociální vývoj dítěte a jedině manželství dokáže zajistit maximální ochranu dítěte, jakákoli jiná podoba rodiny je pouhým provizoriem či náhražkou. Heterosexuální pár a děti nejsou jediným funkčním a zdravým modelem rodiny, i dvě ženy nebo dva muži mohou být dobrými rodiči a partnery v životě. K závěru, že děti vychovávané gay a lesbickými páry se rozvíjejí úplně stejně jako ostatní děti, dochází 95 % všech významných studií ze zahraničí, což dokládá metastudie provedená Cornellovou Univerzitou. Univerzita provedla srovnání 79 studií na toto téma, ve kterém 75 z nich dochází k závěru, že děti prospívají u stejnopohlavních párů úplně stejně jako u párů heterosexuálních. Zbylé 4 studie, které došly k opačnému stanovisku, podle univerzity obsahovaly metodologické nedostatky, třeba takové, že vzorky nezahrnovaly děti vychovávané homosexuálními páry.⁴⁶

5.2. Stejnopohlavní páry a adopce

Z argumentů Aliance pro rodinu vyplývá, že jedinou náplní manželství a jeho vnitřním zaměřením je plození dětí. Toto vnitřní zaměření není narušeno ani případnou neplodností páru. K nemožnosti páru zplodit děti se vyjádřil výše zmiňovaný právník

⁴⁵ HASENKOPF, Pavel. *Rodičovství a adopce jako integrální součást institutu manželství*. In: Proč potřebujeme ústavní definici manželství: sborník příspěvků z mezinárodního semináře Aliance pro rodinu, z.s. ... konaného 4. dubna 2019 na půdě Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Nová Ves pod Pleší: pro Alianci pro rodinu, z.s. vydal Andrej Kutarňa - Edice ASK, 2019. ISBN 978-80-907427-1-0. Str. 15.

⁴⁶ *What does the scholarly research say about the well-being of children with gay or lesbian parents?: What We Know Project. Cornell University* [online]. 2015 [cit. 2023-03-23]. Dostupné z: <https://whatwewknow.inequality.cornell.edu/topics/lgbt-equality/what-does-the-scholarly-research-say-about-the-wellbeing-of-children-with-gay-or-lesbian-parents/>.

Pavel Hasenkopf následovně: „*Páry, které nemohou mít vlastní děti, se mohou stát náhradními rodiči dětí, které ztratily rodiče. Není to ideální, ale je to přiblížení se k ideálnímu stavu a pro obě strany to znamená zlepšení jejich dosavadní situace.*“⁴⁷

Tímto výrokem podporuje adopci dětí, kterou však Aliance pro rodinu ve své analýze redefinice manželství prakticky vyvrací. Adopce je jedním z nejhojnějších témat v rámci debat ohledně manželství pro všechny. Odpůrci této redefinice staví na názoru, že homosexuální páry nejsou vhodné pro adopci dětí a ani na něj nemají právo, neboť „*právo na dítě neexistuje*“. Aliance pro rodinu ve své analýze redefinice manželství zastává následující výrok: „*Proč nechceme, aby homosexuální páry adoptovaly děti: Dítě má právo znát svůj původ (pochází z muže a ženy) a jména svých biologických rodičů.*“⁴⁸

Úmluva o právech dítěte v článku 7 odstavce 1 stanovuje, že každé dítě má od narození právo na jméno, právo na státní příslušnost, a pokud to je možné, právo znát své rodiče a právo na jejich péči. Tím toto univerzální lidské právo garantuje každému jednotlivci. Zastánci stávající instituce manželství tvrdí, že správní rodiče jsou pouze ti biologičtí, v případě adopcí homosexuálním párem upíráme právo dítěte znát své biologické rodiče.

Aliance pro rodinu selektivně napadá pouze adopce homosexuálním párem, přitom však v podstatě zavrhuje systém adopcí jako takový. Adopce heterosexuálními páry je v České republice naprosto běžná. Heterosexuální adoptivní rodiče také nejsou biologickými rodiči dítěte a tuto skutečnost mu jsou povinni sdělit dle § 836 Občanského zákoníku nejpozději do zahájení školní docházky. Stejnopohlavní páry žádající o adopci by žádné právo neporušovaly, platil by pro ně stejný systém pravidel a povinností. Zastánci redefinice manželství nenavrhují tedy žádný nový systém, jedině, o co usilují, je společná adopce, která by dětem zajistila oba rodiče i z právního hlediska.⁴⁹

5.3. Vliv stejnopohlavního rodičovství na vývoj dítěte

⁴⁷ HASENKOPF, Pavel. Rodičovství a adopce jako integrální součást institutu manželství. In: *Proč potřebujeme ústavní definici manželství: sborník příspěvků z mezinárodního semináře Aliance pro rodinu, z.s. ... konaného 4. dubna 2019 na půdě Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR*. Nová Ves pod Pleší: pro Alianci pro rodinu, z.s. vydal Andrej Kutarňa - Edice ASK, 2019. ISBN 978-80-907427-1-0. Str. 16.

⁴⁸ *Analýza redefinice manželství*. In: Aliance pro rodinu [online]. 2019 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: https://alipro.cz/wp-content/uploads/2019/07/Aliance_Redefinice-man%C5%BEelstv%C3%AD-1.pdf.

⁴⁹ *Reakce na Analýzu redefinice manželství od Aliance pro rodinu* [online]. In: Jsme fér. Str. 1–4. [cit. 2023-03-24]. Dostupné z: https://assets.nationbuilder.com/themes/58f3c55578b8e25d5e000000/attachments/original/1569833121/Tvrzeni_opozice_a_realita_FINAL.pdf?1569833121.

Aliance pro rodinu často argumentuje tím, že děti potřebují vztah jak k otci, tak i k matce a tuto potřebu nenahradí žádná jiná role v procesu socializace. Zastánci manželství muže a ženy se opírají především o tezi, že: „*Psychosociální vývoj dětí u homopárů je nesrovnatelně horší než u heterosexuálních párů.*“⁵⁰ Dochází k závěru, že jsou děti vyrůstající u homosexuálních rodičů zatíženy vývojovým handicapem. Aliance pro rodinu ve svých příspěvcích proklamuje negativní změnu světa po zavedení manželství pro všechny, především v souvislosti s rodičovstvím stejnopohlavních párů. Redefinicí manželství se podle zastánců manželství pouze muže a ženy otevírá cesta k úplně novému postoji k rodičovství. Zanikne otcovství a mateřství a vznikne zcela nový koncept univerzálního rodičovství. Z matky a otce se stanou Rodič 1 a Rodič 2.

Rodičovství homosexuálních párů je kontroverzním tématem v rámci zkoumané oblasti. V diskurzu se často hovoří o vlivu sexuální orientace na rodičovské kompetence, či chybějící mužská nebo ženská role v rodině. Fenomén duhových rodin je i v současné společnosti stále opředen předsudky a stereotypy, vliv na přijímání a vnímání homoparentálních rodin mají zcela nepopíratelně četné negativní názory. Z dosavadních zahraničních výzkumů však není prokázán žádný negativní vliv neheterosexuálního páru na děti, které jsou tímto párem vychovávány. Výzkumy zabývající se tímto tématem se provádějí již od 70. let 20. století a přinášejí jasné výsledky. Argument, že vliv sexuální orientace rodičů nijak neovlivňuje jejich děti, podporuje i nespočet českých odborníků a odbornic z oblastí dětské psychologie, pediatrie, sociologie, sexuologie a dalších oborů. Mnozí z nich v roce 2020 sepsali otevřený dopis, ve kterém podložili své názory výzkumy a zkušenostmi. Shodují se v něm na závěrečném stanovisku: „*Na základě odborných poznatků bychom tak na závěr rádi shrnuli, že obavy o dobro dětí vyrůstajících se dvěma matkami nebo otci jsou neopodstatněné, a otevření institutu manželství stejnopohlavním párům může mít pozitivní dopad na obavy zejména mladých leseb a gayů z přijetí v rodinách či kolektivu a na jejich celkové duševní zdraví.*“⁵¹ K podporujícím argumentům se přidala i Profesní komora sociálních pracovníků České republiky

⁵⁰Analýza redefinice manželství. In: Aliance pro rodinu [online]. 2019 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: https://alipro.cz/wp-content/uploads/2019/07/Aliance_Redefinice-man%C5%BElstv%C3%AD-1.pdf.

⁵¹ MERTIN, Václav a Jan KOZUBÍK. Stanovisko českých odborníků. *Dvě matky nebo dva otcové? Obavy o dobro dětí v těchto rodinách jsou neopodstatněné, ukazují výzkumy.* In: Jsme fěr [online]. 2020 [cit. 2023-03-04]. 2020. Dostupné z: https://d3n8a8pro7vhmx.cloudfront.net/zamanzelstvi/pages/1822/attachments/original/1603360528/Letak_Dopis_Stanovisko_ceskych_odborniku_a_odbornic_2020.pdf?1603360528.

s vyjádřením: „*Nesouhlasíme s názorem, že existuje pouze jeden rodinný „správný“ model, a ostatní nefungují. Přirozených variant výchovy dětí je mnoho (osamělý rodič, vícegenerační soužití, nesezdané páry, páry s jedním rodičem dlouhodobě žijícím v zahraničí apod.) a žádný z modelů nevede automaticky dítě k patologickému vývoji nebo výrazné dysfunkci.*“⁵² Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu vyjádřila svůj postoj slovy: „*Zastáváme názor, že každé dítě by mělo mít právo žít s rodiči, kteří jej láskyplně vychovávají. Těmi mohou být v některých případech i dvě ženy, eventuálně dva muži. Domníváme se, že je účelné, aby i druhý, sociální, tzv. nebiologický rodič, který se o dítě několik let stará, měl garantována stejná práva a povinnosti, jako je tomu u rodičů heterosexuálních.*“⁵³ Argumenty odborníků a organizací dokazují, že i z vědeckého hlediska nejsou homoparentální rodiny negativním prostředím pro výchovu dětí.

5.4. Náhradní (surogátní) mateřství

Rezonujícím tématem v rámci debaty o manželství pro všechny je zcela jistě náhradní mateřství. Uznáním manželství i pro stejnopohlavní páry se otevrou dveře obchodu s dětmi, jak Aliance pro rodinu náhradní mateřství nazývá. I gayové a lesby budou toužit po vlastních dětech, a jelikož ho páry mužského pohlaví nejsou schopny zplodit, jediná cesta, jak k dítěti přijít, je náhradní mateřství, jinak řečeno pronájem dělohy. Přípomínek ze strany Aliance pro rodinu se objevuje hned několik. Dítě je lidská bytost, která nemůže být předmětem obchodu. „*Náhradní mateřství vytváří eticky komplikované situace, kdy dochází k naprostému oddělení právního rodičovství od rodičovství biologického.*“⁵⁴ V zemích, kde je náhradní mateřství povoleno, situaci řeší změnami v rodném listě dítěte, kdy otce a matku přepíší na Rodič 1, Rodič 2 a Rodič 3. Děti jsou tím pádem zbaveny svého základního práva na rodiče a stávají se tak obětí této

⁵² *Postoje odborníků a odbornic k výchově dětí dvěma matkami nebo dvěma otci.* In: Jsme fér [online]. 2020 [cit. 2023-03-04]. Dostupné z: https://d3n8a8pro7vhm.cloudfront.net/zamanzelstvi/pages/1822/attachments/original/1603360535/Brozura_Postoje_odborniku_a_odbornic_2020.pdf?1603360535.

⁵³ *Postoje odborníků a odbornic k výchově dětí dvěma matkami nebo dvěma otci.* In: Jsme fér [online]. 2020 [cit. 2023-03-04]. Dostupné z: https://d3n8a8pro7vhm.cloudfront.net/zamanzelstvi/pages/1822/attachments/original/1603360535/Brozura_Postoje_odborniku_a_odbornic_2020.pdf?1603360535.

⁵⁴ *Analýza redefinice manželství.* In: Aliance pro rodinu [online]. 2019 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: https://alipro.cz/wp-content/uploads/2019/07/Aliance_Redefinice-man%C5%BEelstv%C3%AD-1.pdf.

praxe.⁵⁵ V březnu roku 2023 se v marocké Casablance konala konference, na které se sešli právníci, lékaři a psychologové ze 75 zemí světa. Odborníci společně podepsali Casablanskou deklaraci za všeobecný zákaz náhradního mateřství. Cílem deklarace je zavázat státy, aby přijaly opatření proti náhradnímu mateřství ve všech jeho formách a způsobech. Smlouvu stvrdili podpisem i dva zástupci z České republiky, psychologka Hana Konečná a člen Aliance pro rodinu, advokát Jan Gregor.⁵⁶ S problematikou náhradního mateřství souvisí i kauza s ministrem vnitra Vítem Rakušanem, kterou Aliance na svých stránkách zmiňuje. V únoru 2023 vydalo Ministerstvo vnitra České republiky návrh vyhlášky, kterou se mění vyhláška č. 207/2001 Sb. a již se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Cílem navrhované novely je zavedení nového vzoru matričního tiskopisu rodného listu, který se bude vydávat osobám, jejichž rodiče mají stejné pohlaví. Ministerstvo vyhláškou reaguje na vzrůstající potřebu zápisu rodičů téhož pohlaví do matričních knih, rodného listu a příslušných matričních tiskopisů. Vyhláška zavádí k těmto účelům vzor matričního tiskopisu rodného listu, který bude obsahovat dvě identické rubriky s názvem „rodič“.⁵⁷ Na novelizaci obratem reagovali odpůrci této vyhlášky v čele s Aliancí pro rodinu. Úřadující ministr vnitra Vít Rakušan na stížnosti reagoval otevřeným dopisem, kde zdůrazňuje důvody vzniku schválené novely zákona o matrikách. V dopise adresovaném Alianci pro rodinu se zaměřil především na práva dětí: *„Nové verze formulářů jsou určeny pro rodiny, v nichž dítě vyrůstá se dvěma matkami či dvěma otci. Takové rodiny, byť se opírají o zahraniční právní úpravy, u nás reálně žijí. Vnímám, že Vám se jejich existence nezamlouvá. Že rodinu chápete a definujete jinak. Nijak Vám toto chápání rodiny neupírám a žádám Vás o jediné: na oplátku neupírejte Vy těmto rodinám a jejich členům, aby svůj osobní život vedli tak, jak to vyhovuje jim. Já jako politik vnímám rodinný a intimní život jako sféru, kam má stát zasahovat pouze tím, že stanoví základní zákonné mantinely, nikoliv tím, že by dával lidem nevyžádané rady,*

⁵⁵ *Analýza redefinice manželství.* In: Aliance pro rodinu [online]. 2019 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: https://alipro.cz/wp-content/uploads/2019/07/Aliance_Redefinice-man%C5%BElstv%C3%AD-1.pdf.

⁵⁶ *Odborníci ze 75 zemí světa podepsali Casablanskou deklaraci o všeobecném zákazu náhradního mateřství. Připojili se i dva Češi, píše o tom Le Figaro.* In: Alipro.cz [online]. 6.3. 2023 [cit. 2023-03-24]. Dostupné z: <https://alipro.cz/2023/03/06/tz-odbornici-ze-75-zemi-sveta-podepsali-casablanskou-deklaraci-o-vseobecne-zakazu-nahradniho-materstvi-pripojili-se-i-dva-cesi-pise-o-tom-le-figaro/>.

⁵⁷ Vyhláška 371/2022, kterou se mění vyhláška č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: Sběrka zákonů České republiky. 2022, částka 168. Dostupný také z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=371&r=2022>.

jak žít „správně“. V tomto ohledu tedy nepadají Vaše apely na úrodnou půdu.⁵⁸ Aliance pro rodinu na dopis obratem reagovala slovy, že pan ministr chce vytvořit dvě kategorie dětí, ty, které mají v rodném listě matku a otce, a děti, které mají zapsané pouze rodiče a rodiče. Aliance v reakci zdůrazňuje příkoří páchané na dětech ze strany jejich rodičů, kteří se vědomě předem rozhodnou, že dítě připraví o jednoho rodiče, a tím i jeho kořeny ještě před samotným počátkem jeho existence. Náhradní mateřství nazývají novodobým obchodem s lidmi a vadí jim především to, že stát chce tomuto obchodu s dětmi poskytnout právní rámec.⁵⁹

Ministr se však k náhradnímu mateřství v českém právním řádu v dopise vůbec nevyjadřuje, novela podle jeho slov pouze reaguje na potřeby již existujících duhových rodin, které sice vznikly v zahraničí a opírají se o zahraniční právní úpravy, přesto Českou republiku navštěvují, nebo zde trvale žijí, a děti z těchto duhových rodin by mohly být vystaveny nižší míře právní jistoty. Druhý rodič, který není zapsán v rodném listě, totiž není v žádném právním vztahu ke svému dítěti, což může vyvolat komplikace například v případě lékařského vyšetření či hospitalizace dítěte, v přístupu k informacím o lékařském stavu dítěte, nebo již při vstupu na území České republiky, pokud by s dítětem cestoval právně neuznaný rodič sám. Opomenout nelze ani negativní dopady na dědická práva dítěte. Ministr Rakušan v dopise mimo jiné zmiňuje rozhodnutí českých soudů, které též vedly k novelizaci zákona. České soudy se problematikou uznání rodičovských práv stejnopohlavních párů zabývají již řadu let. První případ, který odstartoval zásadní přehodnocení rozhodovací praxe Nejvyššího soudu v obdobných případech, byl případ gay páru českého občana Jiřího Ambrože a jeho dánského partnera, kteří společně žili v Kalifornii a do České republiky pravidelně dojížděli. V roce 2016 pár podal ústavní stížnost na Nejvyšší soud, který za rodiče dítěte uznal pouze jednoho z páru, a své rozhodnutí odůvodnil tím, že by se zjevně přičilo veřejnému pořádku. Vyhověním návrhu by podle Nejvyššího soudu byla ve výsledku fakticky nastolena situace korespondující společnému osvojení dítěte dvěma osobami stejného pohlaví, což je stav, který české

⁵⁸ RAKUŠAN, Vít. *Otevřený dopis Alianci pro rodinu: Děti mají především právo na to, aby vyrůstaly v láskyplném harmonickém prostředí. To jim nová vyhláška nebere.* In: Ministerstvo vnitra České republiky [online]. 2023 [cit. 2023-03-23]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/docDetail.aspx?docid=22432171&docType=ART>.

⁵⁹ *Ministr Rakušan otevírá cestu obchodu s dětmi i vykořisťování žen: Reakce na otevřený dopis ministra Víta Rakušana adresovaný Alianci pro rodinu.* In: Alipro.cz [online]. 2023 [cit. 2023-04-01]. Dostupné z: <https://alipro.cz/2023/03/02/ministr-rakusan-otevira-cestu-obchodu-s-detmi-i-vykoristovani-zen/>.

právo neakceptuje, neboť kategoricky vylučuje současné osvojení subjekty, jež nejsou manžely. Ústavní soud však v červnu 2017 toto rozhodnutí zrušil. Jako důvod soud uvedl fakt, že Nejvyšší soud nijak neposuzoval otázku nejlepšího zájmu dítěte, své rozhodnutí podepřel pouze argumentem, že uznání rodičovství druhého stěžovatele by bylo v rozporu s veřejným pořádkem. Nejvyšší soud jako další důvod neuznání rodičovství druhého partnera uvedl ochranu tradiční rodiny. Ústavní soud se k dané věci vyjádřil takto: „Zájem ochrany tradiční rodiny, byť je obecně silným legitimním zájmem, není však schopen převážit veškeré protichůdné zájmy. [...] Ústavní soud neshledal tento důvod dostatečným pro ospravedlnění odlišného zacházení s registrovanými partnery při osvojování dětí. Ústavní soud zdůraznil, že takový přístup činí z registrovaných partnerů *de facto* jakési osoby "druhého řádu" a dává jim bezdůvodně určité stigma. Podle Ústavního soudu je v tomto konkrétním případě nepřijatelné, aby k takovéto stigmatizaci docházelo pod záminkou zachování hodnot tradiční rodiny. Je třeba znovu zdůraznit, že v nyní posuzovaném případě stěžovatelé v místě svého bydliště žijí jako rodina. A to nejen fakticky, ale i právně, neboť první a druhý stěžovatel jsou v USA manželé a společní matrikoví rodiče. Uznání rodičovství tedy není vytvořením nového vztahu. Jde o zásadně odlišnou situaci od umožnění vytváření nových rodinných vztahů mezi homosexuálními páry a dětmi, což je v plné kompetenci zákonodárce, který není povinen právní základ pro takovéto vztahy vytvořit, pokud to odůvodní ochranou tradiční rodiny.“⁶⁰ Nejvyšší soud od zmíněného rozsudku Ústavního soudu rozhodl v dalších desítkách podobných případech stejně, tedy akceptoval zahraniční právní úpravy a umožnil do rodných listů zapsat dva otce nebo dvě matky, tato skutečnost se však doposud zapisovala pouze do poznámek matričního listu. Novela ministerstva vnitra zákona o matrikách, která rodičům stejného pohlaví umožní využít matriční formuláře s kolonkami „rodič“, nikterak nepodporuje náhradní mateřství, ani mu neotevívá cestu, naopak má za cíl především pomoci dětem vyrůstajícím v duhových rodinách.

Iniciativa Jsme fér se vůči vyjádřením ohledně náhradního mateřství jasně vymezuje. Považuje argumenty protistrany za zbytečné strašení obyvatel a připomíná, že náhradní mateřství vůbec není předmětem debaty. Novela manželství by v žádném

⁶⁰ Neuznání zahraničního právního a faktického rodičovství jednoho z mužů tvořících stejnopohlavní pár je v rozporu s právem na rodinný život a s nejlepším zájmem dítěte. In: Rozhodnutí Ústavního soudu. Brno: Ústavní soud České republiky, 2017. Dostupné také z: <https://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=98210&pos=10&cnt=10&typ=result>.

případě nezavedla možnost surogace na našem území. Náhradní mateřství by zůstalo právně neupraveno. Jsme fér se dále vyjádřilo slovy: „*Nedělejme z gayů a leseb strašáky ani viníky zodpovědné za všechny novoty společnosti. Skupinové strašení nikdy k ničemu dobrému nevedlo.*“⁶¹

Postoj k náhradnímu mateřství se v různých státech světa liší. Existují státy, kde je náhradní mateřství výslovně zakázáno, ale také státy, kde je tato varianta legalizována, samozřejmě za určitých podmínek, které si každý stát stanovuje sám. Páry, které nemohou počít dítě přirozenou cestou, volí buď asistovanou reprodukci, nebo umělé oplodnění. Pokud zmíněné varianty selžou v současné praxi mohou páry využít právě náhradní mateřství. Český právní řád surogaci nijak neupravuje, ovšem ani ji výslovně nezakazuje a proces náhradního mateřství se tak nachází v jakési šedé zóně. Nejrozšířenější praxe surrogátního mateřství je v USA, ze kterého také vyplývá největší počet dat a výzkumů. V naprosté většině případů využívají náhradní mateřství heterosexuální páry, nikoli homosexuální.⁶² Aliance pro rodinu opět selektivně napadá homosexuální páry a hovoří o surogaci pouze ve vztahu k nim, s takovou selektivností se bohužel v debatě s touto organizací setkáváme velice často.

5.5. Otázka rovnosti

Výše zmíněná přesvědčení obou stran dokládají jejich odlišné chápání pojmu manželství a fakt, že do dnešních dní strany nedokázaly přijít na optimální a pro většinu vyhovující řešení. Iniciativa Jsme fér zastává názor, že jsou homosexuální dvojice neuznáním jejich vztahu na manželské úrovni diskriminováni, Aliance pro rodinu tezi zásadně popírá, neboť vztahy homosexuálních párů nestaví do stejné úrovně ke vztahům heterosexuálním, a to pouze z důvodu již zmiňované reprodukce. Právník a doktorand Petr Jan Kosinka se na mezinárodním semináři Aliance pro rodinu vyjádřil k otázce rovnosti následovně: „[...] *principem rovného zacházení je, že se stejnými je třeba*

⁶¹ *Reakce na Analýzu redefinice manželství od Aliance pro rodinu* [online]. In: Jsme fér. Str. 1–4. [cit. 2023-03-24]. Dostupné z: https://assets.nationbuilder.com/themes/58f3c55578b8e25d5e000000/attachments/original/1569833121/Tvrzeni_opozice_a_realita_FINAL.pdf?1569833121.

⁶² *Parents' relationship with their surrogate in cross-border and domestic surrogacy arrangements: comparisons by sexual orientation and location*. The National Center for Biotechnology Information [online]. 2019, 562–570 [cit. 2023-05-05]. Dostupné z: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6408321/#bib2>.

*zacházet stejně a s nestejnými různě. Přestože je zcela zjevné, že v otázce schopnosti zplodit dítě nejsou homosexuální a heterosexuální páry stejné, přesto LGBT+ lobby vyvíjí enormní nátlak na to, aby se v této otázce zacházelo s odlišnými stejně.*⁶³ Další, kdo se na mezinárodním semináři Aliance pro rodinu k otázce diskriminace vyjádřil, byl advokát Jakub Kříž. Zcela popřel argument o tom, že by homosexuální jedinci byli diskriminováni z hlediska odlišné sexuální orientace. Heterosexuální orientace není podmínkou uzavření manželství. Státní orgány se při uzavírání manželství dle Kříže přeci vůbec snoubenců neptají na jejich sexuální orientaci, ta je nezajímá, jediné, co státní autoritu zajímá je, že se zájmem o sňatek přichází muž a žena. Homosexuální orientace tedy není překážkou uzavření manželství.⁶⁴

Stojíme zde před zcela odlišnými názory těch, kteří bojují proti diskriminaci a snaží se o zrovnoprávnění partnerských dvojic a těch, kteří diskriminaci popírají a prohlubují tím společenská stigmata vůči homosexuální skupině. Aliance pro rodinu a její zastánci zákaz manželství pro všechny podporují jediným argumentem, že neschopnost homosexuálních dvojic zplodit společně dítě je legitimním důvodem tyto dvojice diskriminovat, neboť nejsou s to být na stejné úrovni s páry heterosexuálními. Společného organického spojení s výsledkem vzniku potomka stejnopohlavní páry schopny opravdu nejsou, to nelze popřít, proti čemu je však záhodno vznést námitku, je očividné utlačování a popírání práv těchto párů. Manželství není pouze záležitostí reprodukce, slouží i k řadě dalším účelům. Institut mající sloužit všem je odpírán určitým lidem pouze proto, že milují osobu stejného pohlaví. Iniciativa Jsme fér se vůči těmto nespravedlnostem vymezuje a snaží se prosadit rovnost, nikoli pouze ústupky a další kompromisy. Důležitost uznání manželství pro všechny pro homosexuální páry neleží jen v rovině praktické, či symbolické, ale především v rovině důstojné. Pokud totiž nálepkujeme určitou část společnosti, stavíme je tím do pozice utlačovaných a znevýhodněných. S tím souvisí následná nenávist vůči takto segregované skupině, diskriminace a společenská stigmata. Rozšíření a úprava stávajícího zákona o

⁶³ KOSINKA, Jan, Petr. *Bojem za „rovnost“ k nové diskriminaci II.* In: Proč potřebujeme ústavní definici manželství: sborník příspěvků z mezinárodního semináře Aliance pro rodinu, z.s. ... konaného 4. dubna 2019 na půdě Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Nová Ves pod Pleší: pro Alianci pro rodinu, z.s. vydal Andrej Kutarňa - Edice ASK, 2019. ISBN 978-80-907427-1-0. Str. 27.

⁶⁴ KŘÍŽ, Jakub. *Několik poznámek na obranu manželství.* In: Proč potřebujeme ústavní definici manželství: sborník příspěvků z mezinárodního semináře Aliance pro rodinu, z.s. ... konaného 4. dubna 2019 na půdě Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Nová Ves pod Pleší: pro Alianci pro rodinu, z.s. vydal Andrej Kutarňa - Edice ASK, 2019. ISBN 978-80-907427-1-0. Str. 10.

registrovaném partnerství nestačí. Stále by homosexuální skupina obyvatelstva zůstala vyloučena ze společnosti a spadala by do zvláštní kategorie, což je silně diskriminující a nedůstojné. Stigmatizací však netrpí pouze homosexuální jedinci, ale také jejich blízcí a především rodiče, kteří jsou po přiznání homosexuality svých dětí (po vyoutování) společností stavěni do role smutných rodičů, jejichž dítě se nikdy nevdá/neožení, nebo nebude mít děti, což se uznáním rovností manželství může změnit.

5.6. Ostrakizace

Zastánci stávající instituce manželství varují před vytvořením nového světa, ve kterém právě po zavedení manželství i pro homosexuální páry, nutně dojde k omezení svobody slova, omezení vyznávání jiných hodnot atd. Ten, kdo bude tvrdit, že manželství může vzniknout pouze mezi mužem a ženou, bude radikálem, homofobem, zločincem z nenávisťi. „*Bude ostrakizován, jak k tomu dochází v tzv. „pokrokových“ zemích na západ od ČR.*“⁶⁵ Aliance pro rodinu na všech svých dostupných stránkách a ve všech příspěvcích jako příklad ostrakizace předkládá několik případů ze zahraničí. Pro úplnou představu o průběhu situací a utvoření vlastního názoru na ně nejprve odcituji příklady z příspěvku Aliance pro rodinu a následně předložím původní zdroje. V případě, že se k případu vyjádřila i protistrana Jsme fěr, postihnu i její argumenty.

5.6.1. Åke Green

První příklad, který zde zmíním, se zabývá výrokem jednoho švédského kazatele. Aliance pro rodinu příklad nazvala prostě jen Kazatel (Švédsko) a jako vysvětlení případu poznamenala následující: „*Kazatel byl soudním rozhodnutím na 30 dní uvězněn za biblické citace o sexuálním chování pronesené na nedělní bohoslužbě v kostele.*“⁶⁶

Tak zní celý argument o ostrakizaci v zahraničí. K seriózní debatě má argument daleko, neobsahuje jméno kazatele či nějaké bližší údaje o jeho výroci, chybí také zcela podstatná věc, a to konečný verdikt Nejvyššího soudu. V krátkosti na následujících

⁶⁵ *Analýza redefinice manželství.* In: Aliance pro rodinu [online]. 2019 [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: https://alipro.cz/wp-content/uploads/2019/07/Aliance_Redefinice-man%C5%BElstv%C3%AD-1.pdf.

⁶⁶ *Analýza redefinice manželství.* In: Aliance pro rodinu [online]. 2019 [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: https://alipro.cz/wp-content/uploads/2019/07/Aliance_Redefinice-man%C5%BElstv%C3%AD-1.pdf.

řádcích proto shrnu celý případ a jeho rozuzlení, níže uvedené informace jsou čerpány přímo z vyjádření švédského Nejvyššího soudu.

Švédský pastor Åke Ingemar Teodor Green 20. července 2003 v Borgholmu před nejméně 50 osobami uspořádal kázání nazvané „*Je homosexualita vrozená nebo se síly zla vměšují do lidí?*“. Kázání obsahovalo citace z bible a nenávistná prohlášení: „*Uzákonění partnerství mezi dvěma muži nebo dvěma ženami jednoznačně způsobí katastrofy, které nemají obdoby. Již nyní vidíme důsledky šíření AIDS. Ačkoli ne všichni lidé infikovaní HIV jsou homosexuálové, AIDS kdysi pocházel z homosexuality. Následně se mohli touto strašlivou nemocí přirozeně nakazit nevinní lidé, aniž by měli cokoli společného s homosexualitou, která je její základní příčinou. [...] Bible o těchto abnormalitách diskutuje a učí nás o nich. A sexuální abnormality jsou vážným rakovinovým bujením v těle společnosti. Pán ví, že sexuálně zvrácení lidé se budou vnucovat i zvířatům. Ani zvíře není v bezpečí před sexuálními potřebami a palčivými potřebami lidských bytostí. Mohou dokonce dělat takové věci. [...] Opouštím čistotu a hledám korupci. [...] Pavel nám říká, že si vybírají vědomě. Homosexualita je nemoc, tj. zdravá a čistá myšlenka je nahrazena zkaženou myšlenkou, zdravé srdce je nahrazeno srdcem nemocným. To se stalo. Podle Paula je to zdravé tělo, které je zničeno v důsledku změny. Je homosexualita něco, co si vybíráš? Odpověď je ano. Vyber si to. S tím se člověk nerodí. Jednoduše si vyberete. Jedná se o náhradu. Bezpochyby to tak je. Cokoli jiného by bylo zradou proti lidskosti.*“⁶⁷ Výše uvedené části kázání byly hlavním zdrojem žaloby vůči Greenovi podané jedním ze zástupců švédské organizace pro rovná práva LGBT+. Okresní soud uznal Greena vinným a odsoudil ho k jednomu měsíci vězení. Proti rozsudku bylo podáno odvolání k odvolacímu soudu, který rozhodnutí zrušil a Åke Greena zprostil viny. Generální prokurátor se však proti rozsudku o zproštění viny odvolal k Nejvyššímu soudu a žádal, aby byl Green odsouzen za agitaci proti národnostní nebo etnické skupině odnětím svobody. Nejvyšší soud žalobu zamítl. Výroky pastora sice považuje za překročení mezi objektivního a odpovědného diskursu o homosexuálech jako skupině, a tedy že Green úmyslně rozšířil tyto výroky v tomto kázání před shromážděním s vědomím, že by mohly být vnímány jako urážlivé. Nicméně odsouzení by bylo

⁶⁷ Judgment The supreme court of Sweden. On 29 November 2005. Case No. B 1050-05. [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20120218220008/http://www.domstol.se/Domstolar/hogstadomstolen/Avgoranden/2005/Dom_pa_engelska_B_1050-05.pdf.

nepřiměřené a porušilo by Evropskou úmluvu o lidských právech, neboť Green své výroky zakládal na víře a citacích v bibli.⁶⁸ Zdrojem této kauzy je podle dostupné citace z dokumentu Aliance pro rodinu kniha Paula Colemana, *Censored*, sepsaná roku 2016 a obsahující souhrn padesáti případů „nenávistných projevů“, které autor shromáždil. Sám Coleman v rozhovoru o své knize, kde pastora Greena zmiňuje, odpověděl na otázku, jaký je jeho závěr po vypracování knihy, následovně: „[...]zákony o „nenávistných projevech“ v praxi nefungují. Pro úřady je nemožné stanovit hranici mezi přijatelným a nezákonným. Proto je „koncept ‚nenávistných projevů‘ tak kluzký, že jej lze aplikovat na téměř jakýkoli projev a jakoukoli situaci: pastorovo kázání, protestující znamená, soukromý rozhovor – neexistují žádné rozpoznatelné limity.“⁶⁹

5.6.2. Felix Ngole

Dalším případem je kauza s křesťanským studentem Felixem Ngolem. Aliance pro rodinu se k němu vyjádřila takto: „*Felix Ngole byl za nesouhlas s homosexuálními sňatky projeveným na sociálních sítích vyloučen ze studia na vysoké škole.*“⁷⁰

Informace obsažené v úryvku poskytnuté Aliancí pro rodinu jsou opět nedostatečné. Pro komplexní pochopení daného případu předkládám informace z konečného rozhodnutí odvolacího soudu z roku 2019. Hlavním aktérem tohoto případu je Felix Ngole, který se roku 2014 zapsal na dvouletý postgraduální magisterský studijní program Sociální práce na University of Sheffield ve Velké Británii. Úspěšné absolvování tohoto kurzu by vedlo k praxi kvalifikovaného sociálního pracovníka. Při zápisu do kurzu Ngole podepsal smlouvu potvrzující prostudování pokynů HCPC pro studenty týkající se norem chování a etiky. V roce 2015 Ngole přispěl přibližně dvaceti příspěvky na webovou stránku zpravodajského kanálu MSNBC v reakci na komentáře ostatních. Komentáře zahrnovaly prohlášení a postřehy vyjadřující názory na manželství osob stejného pohlaví a homosexualitu. Komentáře zněly následovně: „[...] manželství osob

⁶⁸ Judgment The supreme court of Sweden. On 29 November 2005. No. B 1050-05. [cit. 2023-03-19]. En. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20120218220008/http://www.domstol.se/Domstolar/hogstodomstolen/Avgoranden/2005/Dom_pa_engelska_B_1050-05.pdf.

⁶⁹ *Q&A with the Author, Paul Coleman: Europe: death by censorship*. Spiked [online]. 2020 [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://www.spiked-online.com/2020/03/03/europe-death-by-censorship/>.

⁷⁰ *Analýza redefinice manželství*. In: Aliance pro rodinu [online]. 2019 [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: https://alipro.cz/wp-content/uploads/2019/07/Aliance_Redefinice-man%C5%BEelstv%C3%AD-1.pdf.

stejného pohlaví je hřích, ať už to přijmeme nebo ne. Homosexualita je hřích, bez ohledu na to, jak to zaobalíš [...] je to zlý čin a Bůh ten čin nenávidí. [...] Jednoho dne Bůh odstraní všechny nemoci a veškeré utrpení. Zbaví se také d'ábla, který je původcem veškeré špatnosti. Ten den určitě přijde. Ale pamatujte, že bude také soudit všechny, kdo se oddávali všem formám zlých činů, jako je homosexualita“ Do komentářů zahrnul i citace z bible: „[...] Pokud muž leží s mužem jako se ženou, oba se dopustili ohavnosti. Leviticus 18:22“⁷¹ Oddělení sociologických studií po anonymním oznámení zahájilo šetření a uskutečnilo rozhovor s Ngolem, kde se ke komentářům přiznal, dodal však, že se pouze podělil o své názory na to, co bible říká o homosexualitě, a nedošlo z jeho strany k žádné diskriminaci. Univerzita reagovala slovy, že Ngole porušil nařízení chovat se určitým způsobem a jeho komentáře jsou v rozporu s hodnotami profesní práce, tedy, že podle komentářů, které Ngole uvedl, porušuje předpisy HCPC. Případ se nakonec dostal k Výboru pro způsobilost k praxi (dále jen „Výbor FTP“), který v lednu 2016 uspořádal slyšení, ze kterého bohužel není k dispozici žádný záznam. Komise Výboru FTP nakonec rozhodla vyloučit studenta ze studia v programu vedoucím k získání odborné kvalifikace. Důvodem rozhodnutí byl špatný úsudek studenta při zveřejňování komentářů, které překračovaly hranice, které „mohly způsobit urážku“ některých jedinců a skutečnost, že student neprokazuje, že by se zdržel prezentovat své názory stejným způsobem v budoucnu. Ngole se odvolal, odvolací komise však rozhodnutí Výboru FTP potvrdila. Ngole se vůči rozsudku opět odvolal, a to k Civilnímu oddělení odvolacího soudu, které uznalo, že disciplinární řízení univerzity nebylo v souladu s příslušným profesním řádem a směrnicemi HCPC, a že obě strany zaujaly od počátku extrémní a polarizované postoje. Univerzita dle soudu neprávem zaměňovala vyjadřování náboženských názorů s pojmem diskriminace. Pouhé vyjádření názorů na teologickém základě nemusí nutně znamenat, že osoba vyjadřující takové názory bude z takových důvodů diskriminovat. Soud však zdůraznil, že nemůže určit, zda by student zmírnil své názory, nebo přijal pokyny k vyřešení problému, neboť jak víme ze slyšení výboru v lednu 2016 nejsou záznamy, a tak by soud vyžadoval nová fakta.⁷² Odvolací soud

⁷¹ Judgment of The Court of Appeal (civil division). Date. 03/07/2019. Case No: C1/2017/3073. [cit. 2023-03-20]. En. Dostupné z: <https://www.judiciary.uk/wp-content/uploads/2019/07/ngole-v-sheffield-university-judgment.pdf>.

⁷² Judgment of The Court of Appeal (civil division). Date. 03/07/2019. Case No: C1/2017/3073. [cit. 2023-03-20]. En. Dostupné z: <https://www.judiciary.uk/wp-content/uploads/2019/07/ngole-v-sheffield-university-judgment.pdf>.

případ nakonec vrátil k novému projednání konstituovanému výboru FTP University of Sheffield.

Opět se zde tedy setkáváme s velice komplikovaným případem, ke kterému nejsou jasně daná fakta a každý si na něj může udělat zcela odlišný obrázek. V případě se objevují výroky, které mohou být považovány za diskriminující, avšak s ohledem na svobodu náboženského vyznání, je za takové brát nelze. Narážíme zde tedy opět na náboženskou svobodu, která by však nikdy neměla být použita jako důvod k hanobení, diskriminaci, pronásledování, či očerňování ostatních. Osobně naprosto uznávám svobodu slova a projevu, avšak v mezích slušného vystupování, které jsem ve vyjádřeních Felixe Ngoleho bohužel postrádala.

5.6.3. Jack Phillips

Jedním z nejčastěji diskutovaných případů ostrakizace, především v médiích, je proces s pekařem Jackem Phillipsem z Colorada v USA. Aliance pro rodinu k případu napsala: *„Phillipsovi byla v USA soudně nařízena povinnost absolvovat kurz převýchovy za účelem odstranění homofobních předsudků a po dobu dvou let zasílat státním orgánům výkazy dokládající, že jeho podnikání již není ovlivňováno homofobním pohledem na svět. Provinil se odmítnutím podílet se na obřadu, odmítl upéct a nazdobit svatební dort. Zastal se jej až Nejvyšší soud.“*⁷³

Vysvětlení případu na stránkách Aliance pro rodinu postrádá určitá fakta. Pro objektivní představu případu je nutné znát kontext a také pokračování příběhu. Pár stejného pohlaví si v roce 2012 v pekárně Masterpiece Cakeshop objednal dort na svoji svatební hostinu. Majitel obchodu Jack Phillips páru nevyhověl kvůli svému náboženskému odporu vůči sňatkům osob stejného pohlaví. Pár podal obvinění u Coloradské komise pro občanská práva z údajné diskriminace na základě sexuální orientace. Komise rozhodla, že jednání obchodu porušilo zákon a rozhodla ve prospěch páru. Nejvyšší soud v čele se soudcem Kennedym v roce 2018 rozhodl ve prospěch Phillipse.⁷⁴ Soud se však zaměřil pouze na rozhodnutí coloradských úřadů a tamních

⁷³ *Analýza redefinice manželství.* In: Aliance pro rodinu [online]. 2019 [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: https://alipro.cz/wp-content/uploads/2019/07/Aliance_Redefinice-man%C5%BEelstv%C3%AD-1.pdf.

⁷⁴ Judgment of The supreme court of the United States of America. June 4, 2018. No. 16–111. [cit. 2023-03-20]. En. Dostupné z: https://www.supremecourt.gov/opinions/17pdf/16-111_j4el.pdf.

soudů, které byly ovlivněny zjevným nepřátelstvím k Phillipsově náboženskému vyznání. Phillipsovi se tedy nedostalo nároku na neutrální posouzení případu. Obecnější návod, jak v podobných případech postupovat, však soud nedodal. Otázka, zda mají podnikatelé právo odmítat zákazníky na základě náboženského přesvědčení, je stéla otevřena debatě. Soud tedy sice dal za pravdu pekařovi, ale pouze v návaznosti na citově zabarvená stanoviska coloradských úřadů vůči němu.⁷⁵ Jack Phillips se však u soudu opět objevil v lednu roku 2023, neboť v roce 2018 odmítl vyrobit dort na oslavu změny pohlaví. Autumn Scardina si tehdy objednala dort, na kterém nechtěla jakákoli slova, symboly nebo detaily, ale pouze růžový dort s modrou polevou. Právníci pekaře tvrdili, že odmítl službu na základě svého upřímného křesťanského přesvědčení, a že nutit ho upéct dort oslavující změnu pohlaví by porušilo jeho právo na svobodu projevu. Soudce Timothy Schutz se ale vyjádřil slovy, že růžový dort s modrou polevou, o který Scardina požádala, nevyjadřuje žádné sdělení nebo obrázky s jakýmkoli inherentním významem, které by porušovaly jeho práva. Soud tedy uznal, že Masterpiece Cakeshop a majitel pekárny Jack Phillips porušili práva Autumn Scardininy tím, že jí odepřeli službu kvůli její identitě jako transgender ženy.⁷⁶

Další výše uvedený případ dokládá, že informace podávané na stránkách Aliance pro rodinu jsou mnohdy vytržené z kontextu, zavádějící a nepřesné. Pekař Jack Phillips sice našel zastání u Nejvyššího soudu, vzápětí však projevil svá přesvědčení podruhé, když odepřel své služby transgender osobě, v tomto případě už u soudu neuspěl. Podrobnější analýzou případů jsem doložila nepřesnost uváděných informací na stránkách Aliance pro rodinu, která uvádí příklady ostrakizace jednak pouze ze zahraničí a jednak pouze individuální. Všechny situace zcela postrádají aktualizaci procesu, kontext a přímá vyjádření aktérů, která jsou k dotvoření vlastního pohledu na věc zcela zásadní. Žádný případ nebyl stručný a vystižitelný jednou větou, nýbrž vyjadřoval hlubší rozbor, jež jsem se snažila v mé práci postihnout.

⁷⁵ LAUDER, Silvie. *Nejvyšší soud dal za pravdu pekaři, který odmítl gayům upéct svatební dort*. RESPEKT [online]. 5. 6. 2018 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/denni-menu/nejvyssi-soud-dal-za-pravdu-pekari-ktery-odmitl-gayum-upect-svatebni-dost>.

⁷⁶ Judgment of The Colorado court of appeals. January 26, 2023. No. 21CA1142. [cit. 2023-03-20]. En. Dostupné z: <https://law.justia.com/cases/colorado/court-of-appeals/2023/21ca1142.html>.

5.7. Proměny společnosti po přijetí manželství pro všechny: Fakta, či klamné spekulace?

V souvislosti s přijetím manželství pro všechny se objevuje celá řada spekulací o tom, jak bude společnost po schválení vypadat, co všechno se změní, ale především to, jaké další požadavky ze strany obhájců práv LGBT+ skupiny ještě přijdou. Přijetím zákona se podle Aliance pro rodinu otevřou dveře celé řadě proměn právního řádu a zmatení společnosti. Obavy vyjádřila následovně: „*Všechny principy hovořící ve prospěch homosexuálního manželství totiž ve stejné míře platí pro polyamorní a incestní vztahy, ale také pro vztahy, které nejsou založené na sexuálním poměru.*“⁷⁷ Podle Aliance nejde o žádné klamné proklamace. Ve sborníku příspěvků z mezinárodního semináře Aliance pro rodinu se tomuto tématu věnoval již zmiňovaný Kosinka v kapitole s názvem *Bojem za „rovnost“ k nové diskriminaci II*. Kosinka je toho názoru, že aktivisté za práva homosexuálů neprosazují pouze izolovanou úpravu jednoho právního institutu, tedy manželství, ale celou škálu změn společnosti. V kapitole představuje svoji verzi postupných kroků, které více či méně následují v návaznosti na přijetí manželství pro všechny. Celkem identifikoval devět etap a nechal se inspirovat u států, které došly v politice genderového mainstreamingu nejdál. Sám dodal, že tyto etapy nemusí přesně následovat, mohou se prolínat, či dokonce absentovat. Mezi budoucí stádia vývoje společnosti tedy dle Kosinky patří: etapa vývoje a vzniku různých institucí specializující se na antidiskriminační témata, prolínání ideologie do médií, školství a justice, třetí etapa je schválení registrovaného partnerství, poté následuje přijetí manželství pro všechny. Další vývoj společnosti po zavedení manželství Kosinka spatřuje ve změně pohlaví, pronásledování oponentů nových politických pořádků, omezení svobodné debaty, spory o praktické věci, jako jsou veřejné toalety pro všechny, matení pojmů atd. Poslední etapou je odnímání dětí rodičům. Poslední fázi autor na rozdíl od ostatních fází nepodložil žádným případem ze zahraničí.⁷⁸

⁷⁷ *Analýza redefinice manželství*. In: Aliance pro rodinu [online]. 2019 [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: https://alipro.cz/wp-content/uploads/2019/07/Aliance_Redefinice-man%C5%BElstv%C3%AD-1.pdf.

⁷⁸ KOSINKA, Jan, Petr. *Bojem za „rovnost“ k nové diskriminaci II*. In: Proč potřebujeme ústavní definici manželství: sborník příspěvků z mezinárodního semináře Aliance pro rodinu, z.s. ... konaného 4. dubna 2019 na půdě Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Nová Ves pod Pleší: pro Alianci pro rodinu, z.s. vydal Andrej Kutarňa - Edice ASK, 2019. ISBN 978-80-907427-1-0. Str. 26–39.

Opět se setkáváme s radikálními názory zástupců Aliance pro rodinu, kteří se k debatě připojili. Jsme fér na jejich názory reaguje důrazným připomenutím, že přijetí manželství i pro stejnopohlavní páry nutně nezpůsobí řadu změn, které proklamují. Novela nezavádí „třetí pohlaví“, ani se nijak jinak netýká genderových otázek. Gayové a lesby nezodpovídají za všechny změny ve společnosti. Co se týče omezení svobod ostatních, Aliance pro rodinu nejednou vyjádřila spekulaci o tom, že se z vyznavačů jiných hodnot než těch pro rovné manželství, stanou pronásledovaní disidenti. Opak je pravdou a je to spíše Aliance pro rodinu, která si stěžuje na projevy ostatních. Zde cituji ze stránky iniciativy Jsme fér: „*Aliance pro rodinu žádá, aby média zamlčovala existenci duhových rodin. Stěžovala si Radě České televize, na to, že se v dětském animovaném pořadu objevila duhová rodina. Rada stížnost odmítla.*“⁷⁹ Stížnost na pořad Doktorka Plyšáková vysílaný na programu ČT:D dne 2. ledna 2019 Radě České televize zaslala předsedkyně Aliance pro rodinu Mgr. Jana Jochová Trlicová. Stížností se zabýval Etický panel České televize. „*Předmětem jednání [...] bylo tvrzení stěžovatelky, že jde o dětský pořad, který „propaguje homosexuální životní styl, respektive vysoce kontroverzní a menšinový model partnerského soužití.*“ Členové Etického panelu konstatovali, že pořad reflektuje společenskou realitu a nepředstavuje propagaci jednoho modelu. Jeho vyznění brání diskriminaci dětí pocházejících z netypických rodinných poměrů. Fenomén, který je předmětem stížnosti, navíc nepředstavuje těžiště pořadu.“⁸⁰ Podle vyjádření Rady České televize tedy k porušení Kodexu ČT nedošlo a stížnost byla zamítnuta. Stížnost takového charakteru nebyla však ze strany Aliance pro rodinu jedinou v rámci boje proti manželství pro všechny. V průběhu své existence již několikrát negativně komentovala projevy ostatních v souvislosti s prosazováním práv homosexuálů.

Výše jsem popsala prognózy zástupců Aliance pro rodinu a postoj vůči těmto názorům protistrany, tedy iniciativy Jsme fér. Proklamace ze stran Aliance pro rodinu o zavedení nových pořádků a vytvoření nové společnosti stavící na zcela odlišných základech, než na které jsme zvyklí, nelze vypustit, či si jich nevyšímat. Riziko kluzkého svahu o naplnění jejich předpovědí není minimální. Není záhodno se spekulacím vyhýbat,

⁷⁹ *Reakce na Analýzu redefinice manželství od Aliance pro rodinu* [online]. In: Jsme fér. Str. 1–4. [cit. 2023-03-24]. Dostupné z: https://assets.nationbuilder.com/themes/58f3c55578b8e25d5e000000/attachments/original/1569833121/Tvrzeni_opozice_a_realita_FINAL.pdf?1569833121.

⁸⁰ Etický panel České televize. In: *Česká televize* [online]. 2019 [cit. 2023-03-23]. Dostupné z: <https://img.ceskatelevize.cz/boss/document/1377.pdf?v=1>.

uměňovat je, či je zcela zatracovat. V rámci zdravé debaty o manželství pro všechny a jeho možných důsledcích, považují za nutné vynaložit maximální úsilí vyvarovat se možným rizikům a v případě jejich naplnění být připraveni jim čelit. Na druhou stranu zaujímat vůči změnám ve společnosti konzervativní, neústupné a negativní stanovisko, rozvoji společnosti též rozhodně nepřispívá. Východisko sporů a úspěšný vývoj debaty spatřují v oboustranném aktivním hledání takového řešení, které by bylo vyhovující všem stranám, zároveň však žádnou skupinu lidí nediskriminovalo.

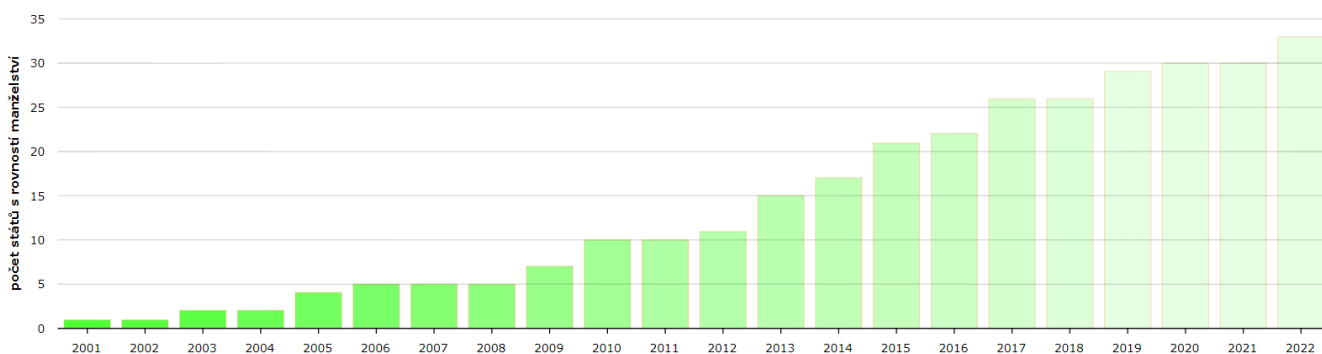
6. Shrnutí názorů pro a proti

Výše jsem postihla stěžejní a v současnosti nejvíce rezonující názory a argumenty jednak organizace Aliance pro rodinu, jejich zástupců a sympatizantů, jakožto odpůrců manželství pro všechny, tak i institutu Jsme fér prosazující rovné manželství. Kapitoly následující slouží k dotvoření a ucelení vlastního pohledu na zcela kontroverzní a rezonující téma, jako jsou právě svazky homosexuálních dvojic. Okruhy posledních kapitol se zaměřují na danou problematiku v rámci politických stran nejen v České republice, ale i ve světě. Nepopíratelnou součástí je také shrnutí postojů jednotlivých států světa vůči rovnému manželství a samotnému přístupu k homosexuálním jedincům.

6.1. Svět a manželství pro všechny

Pohledem na názory států po celém světě ohledně otázky manželství pro všechny zjistíme, že velké procento obyvatel země žije ve státě, který homosexuálním párům zajišťuje rovné zacházení a rovnost v manželství. Pro ujasnění pojmu rovnost manželství je nutné jej stručně představit. Rovnost manželství označuje takové právní a reálné společenské podmínky, ve kterých je s páry stejného i opačného pohlaví zacházeno jako s páry sobě rovnými, takový institut můžeme nazývat též rovné manželství. Rovné manželství doposud (do roku 2023) přijalo 33 zemí světa. Posledním státem, který 8. července roku 2022 uzákonil rovnost manželství bylo Slovinsko. Stalo se tak první zemí bývalé Jugoslávie a také první zemí bývalého východního bloku (s výjimkou východního Německa), která manželství osob stejného pohlaví legalizovala. Ke státům, které legalizovaly manželství pro všechny patří celá západní Evropa, (až na Itálii a Švýcarsko), USA, Kanada, většina států Jižní Ameriky, Jihoafrická republika. Patří mezi ně však i

silně religiózní země jako Španělsko, Brazílie, Argentina, Kolumbie, Irsko či Malta. Graf zpracovaný ze stránky Queer Geography jasně ukazuje vzrůstající trend legalizování rovného manželství v průběhu let.⁸¹

Zdroj: *Queer Geography*. Dostupné z: <https://queergeography.cz/sexualni-obcanstvi/rovnost-manzelstvi/rovnost-manzelstvi-ve-svete/>.

S trendem uzákonění rovného manželství souvisí i to jaký vliv mělo toto rozhodnutí na jednotlivé země. „Zkušenosti ze všech těchto zemí jsou jednoznačně pozitivní a dokazují, že manželství gayů a leseb nemá žádný negativní vliv na společnost.“⁸² Zajímavou korelací s výše uvedeným je i míra porodnosti na počet obyvatel v Evropě. V zemích, kde je uzákoněno manželství pro všechny, je porodnost mnohem vyšší než v zemích, kde takový zákon postrádají.

Státy Evropské unie jednoznačně vystupují do popředí v otázce narovnání práv LGBT+ lidí v rámci soukromého a rodinného života. Rozhodnutí o zrovnoprávnění institutu manželství přichází buď ze strany zákonodárců, nebo o věci rozhodují soudy (jako například ve Slovinsku a Americe). „Ať už jde o rozhodnutí ze strany soudů nebo zákonodárců, společně mají to, že tomuto kroku zpravidla předchází společenský konsenzus. Ten je přitom v České republice již řadu let vysoký. Průzkumy pravidelně ukazují i dvoutřetinovou podporu pro manželství pro všechny. Takovou podporu mělo

⁸¹ PITOŇÁK, Michal, Jana KROPÁČKOVÁ, Martin WINTER a Lukáš PITOŇÁK. *Rovnost manželství ve světě*. Queer Geography [online]. 2022 [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://queergeography.cz/sexualni-obcanstvi/rovnost-manzelstvi/rovnost-manzelstvi-ve-svete/>.

⁸² *Proč je manželství pro všechny správné a důležité*. In: Jsme fér [online]. 2020 [cit. 2023-04-06]. Dostupné z: https://assets.nationbuilder.com/themes/58f3c55578b8e25d5e000000/attachments/original/1613568910/Brozura_Proc_je_manzelstvi_pro_vsechny_dulezite_2020.pdf?1613568910.

*manželství pro všechny v době jeho přijetí jak ve Francii, tak ve Velké Británii. V Portugalsku byl návrh přijat už v roce 2010, tehdy ho podporovalo asi 50 % občanů.*⁸³

Podpora obyvatel České republiky ve věci rovného manželství je v posledních letech opravdu vysoká. Výzkumy posledních let jasně dokazují postoj obyvatelů České republiky k problematice svazků homosexuálních dvojic, a tedy jasného signálu proměn názorů společnosti:

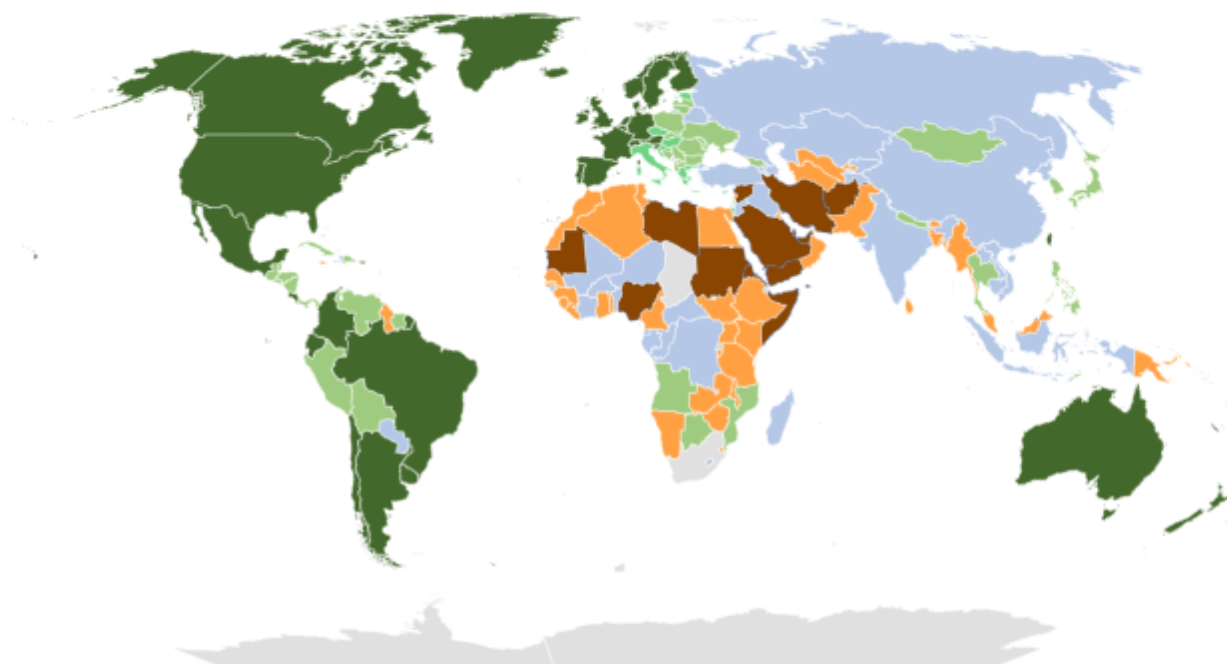
- 75 % Čechů a Češek zastává názor, že pokud se dva dospělí lidé milují, měli by mít možnost zajištěného partnerského života v manželství bez ohledu na svou sexuální orientaci.
- 65-68 % české veřejnosti souhlasí s tím, aby se i gayové a lesby mohli brát, potvrzují výzkumy tří na sobě nezávislých agentur – konkrétně agentury Median, která zpracovala průzkum v červenci roku 2016 pro Český rozhlas, dále agentury Pew Research, která v roce 2017 zkoumala názory na sociální otázky u dospělých ve střední a východní Evropě, a nakonec výzkum z roku 2016 od agentury New Market Search.
- 64% obyvatel České republiky zastává názor, že je důležité mít dva milující rodiče a je jedno, jestli jsou to muž a žena, dvě ženy nebo dva muži.⁸⁴

S ohledem na fakt, že v současné době manželství pro všechny podporuje 65% Čechů a Češek, je nasnadě přimět české politiky v této věci jednat. Pro úplnost a přehled dat ohledně tématu homosexuality a práv neheterosexuálních lidí v jednotlivých státech světa přikládám přehlednou mapu.

⁸³ KAŠKA, Ondřej. *Stává se manželství pro všechny součástí evropské identity?*. In: Centrum pro lidská práva a demokracii [online]. 29. 8. 2022 [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://www.centrumlidskaprava.cz/blog/stava-se-manzelstvi-pro-vsechny-soucasti-evropske-identity>.

⁸⁴ *Důvody, proč je manželství pro všechny správné a důležité.* In: Jsme fěr [online]. [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: https://www.jsmefer.cz/duvody_a_odpovedi.

Právní postavení neheterosexuálních lidí ve světě

Používá technologii Bing.
© Australian Bureau of Statistics, GeoNames, Geospatial Data Edit, Microsoft, NavInfo, OpenStreetMap, TomTom, Wikipedia, Zenrin

- homosexualita je (nebo může být) trestána smrtí
- homosexualita není trestná
- mužská nebo i ženská homosexualita je zákonem kriminalizována
- páry různého i stejného pohlaví mají stejná práva (platí rovnost manželství)
- plná nebo alespoň částečná právní ochrana sexuálních menšin
- svazky osob stejného pohlaví jsou rozeznány, nejsou však rovny manželství

Mapu z dat *Queer Geography* sestavil autor. Platná k dubnu 2023.

6.2. Manželství pro všechny v politických kruzích

Náboženské a konzervativní hodnoty, či jen vlastní přesvědčení mnohých představitelů z různých politických stran zcela jistě zapříčiňují opakované rušení a zamítání novel navrhujičích zrovnoprávnění manželství. Argumenty politiků odmítajících novely staví mimo jiné na nabourání svátosti tradiční instituce manželství. Mnohokrát jsem zde již zmiňovala, že slova jako tradice, či neměnnost manželství jsou

ryze zavádějící a nepřesnost těchto argumentů vyvracejí samotní zastánci konzervativních stran ostatních zemí světa. Důkazem je například Velká Británie a bývalý premiér, přední konzervativce David Cameron, který se vyjádřil takto: „*Každému, kdo má výhrady říkám: Ano, je to o rovnoprávnosti. Ale je to také o něčem jiném: o závazku. Konzervativci věří v pouta mezi námi; že společnost je silnější, když jeden druhému něco slíbíme a jeden druhého podporujeme. A proto nepodporuji manželství gayů a leseb navzdory tomu, že jsem konzervativce. Podporuji manželství gayů a leseb proto, že jsem konzervativce.*“⁸⁵ V březnu roku 2023 navštívil Českou republiku poslanec britského parlamentu konzervativce Elliot Colburn, který přijel do Prahy znovu navázat pandemií zpřetrhané vazby mezi britskou Konzervativní stranou a českými konzervativci. Českou republiku však navštívil především z důvodu podpoření manželství pro všechny. Svoji motivaci podpořil větou, že Británie ve věci zrovnoprávnění manželství může nabídnout svoji expertizu a zkušenosti, neboť klíčové zákony, které to umožňují, zde přijali již před deseti lety a podle poslance to byl správný krok nejen z pohledu lidského, ale také sociálního a ekonomického.⁸⁶ Tato a mnohá další vyjádření ukazují na stále větší otevřenost nejen ve společnosti, ale také v kruzích politických stran, u kterých bychom podobné názory nehledali. Významným krokem v politických kruzích byl i nedávný coming out českého poslance za KDU-ČSL Jiřího Navrátila. Jedná se o prvního českého poslance, který s vyjádřením veřejně vystoupil a podpořil tím komunitu LGBT+. Jeho strana přitom patří k nejrazantnějším obhájčům tradičního manželství, i přesto se sám vyjadřuje takto: „*Naše strana je konzervativní v různých názorech, ale nikdy jsem se jako politik nesetkal s tím, že by mi mou orientaci někdo vyčítal.*“⁸⁷ Za svoji stranu se věnuje tématům práv sexuálních menšin a prosazuje vylepšení aktu registrovaného partnerství, sám totiž v registrovaném svazku nežije a jeho označení je podle něj nedůstojné. „*Chci, abychom se po šestnácti letech někam posunuli. Vždy jsem se snažil najít kompromis, a když vidím dnešní složení Sněmovny, jejíž část podala návrh na manželství pro všechny a*

⁸⁵ JONES, Stephen. *David Cameron says legalising gay marriage was one of his career highlights - for an extra special reason.* In: Mirror [online]. 13 Jul 2016 [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://www.mirror.co.uk/news/uk-news/david-cameron-says-legalising-gay-8411815>.

⁸⁶ MACHOVÁ, Martina. *Britský konzervativce přijel přesvědčit české politiky o manželství pro všechny.* Seznam zprávy [online]. 2023 [cit. 2023-03-05]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-britsky-konzervativce-prijel-presvedcit-ceske-politiky-o-manzelstvi-pro-vsechny-226921>.

⁸⁷ ŠÍDLOVÁ, Tereza. *Jsem lidovec a gay. První český poslanec se odhodlal ke coming outu.* Seznam zprávy [online]. 2022 [cit. 2023-03-08]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v-cesku-jsem-lidovec-a-gay-prvni-cesky-poslanec-se-odhodlal-ke-coming-outu-217841>.

část na to, že by se ústavním zákonem definovalo manželství jako vztah muže a ženy, tak hledám kompromis, který by touto Sněmovnou mohl projít.“⁸⁸

Stranická příslušnost jednotlivých politiků, ani příklon k té či oné ideologii automaticky neznačí jejich jednotnost v rozhodování o přijetí manželství. V takto složité etické otázce, jakou přijetí manželství pro všechny zcela jistě je, stojí stranická příslušnost a ideologické názory jednotlivých politiků z celého spektra politických stran překvapivě úplně stranou. Příslušníci liberálních stran by logicky měli sňatky stejnopohlavních párů podporovat, leč se tak nestává, a i mezi nimi se najdou odpůrci. Zda je podpora sňatků homosexuálů, nebo naopak odpor vůči těmto sňatkům otázkou pouhého morálního přesvědčení jedinců bez ohledu na jejich politickou příslušnost se jeví za jednu z neprobádaných oblastí zájmu hodnou zkoumání.

7. Propojení tématu manželství pro všechny se světem filozofie

7.1. John Stuart Mill a svoboda

Zabýváme-li se jakýmkoli způsobem etickým a morálně komplikovaným tématem, dotýkáme se oblastí práv a svobod jedinců ve společnosti. V tomto kontextu se můžeme zaměřit na učení a myšlenky reprezentanta významného ideologického směru liberalismu, Johna Stuarta Milla. Mill významně spoluurčoval vývoj Evropy a dalších světových oblastí. Po roce 1989 jeho učení silně ovlivnilo mimo jiné právě i Československo. Z tohoto důvodu se i v mé práci jeho myšlenky objeví. John Stuart Mill byl největším zastáncem a obráncem svobody jednotlivce a dodnes zůstává klasikem politického liberalismu a zastáncem práv žen. Snažil se lidem zaručit osobní svobodu myšlení a cítění, svobodu ve volbě povolání a v neposlední řadě svobodu sdružování se. Dodržování těchto tří oblastí svobod, formulovaných v jeho známé stati *O svobodě*, bylo v Millově představě o zdravé společnosti plně spokojených jedinců klíčové a nutné, neboť podle samotného Milla: „*Žádná společnost, kde se tyto svobody netěší souborné úctě, není svobodná, ať už má jakýkoli typ vlády; a není absolutně svobodná, pokud v ní tyto*

⁸⁸ ŠÍDLOVÁ, Tereza. *Jsem lidovec a gay. První český poslanec se odhodlal ke coming outu*. Seznam zprávy [online]. 2022 [cit. 2023-03-08]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v-cesku-jsem-lidovec-a-gay-prvni-cesky-poslanec-se-odhodlal-ke-coming-outu-217841>.

svobody neexistují absolutně a bez výhrad. “⁸⁹ Za jednu z nejdůležitějších zásad svobodné společnosti považoval Mill takzvaný princip újmy. Princip klade důraz na svobodu jedince, tedy, že lidé mohou dělat, co chtějí, avšak za předpokladu, že neomezují práva jiných. Jednodušeji řečeno, každý je svého štěstí strůjce, nesmí být však strůjce životů ostatních. Mill se staví proti jakékoli intervenci, která by ve výsledku vedla pouze k dobru těch ostatních. Nezavrhuje přesvědčování druhých a snahu ovlivnit jejich chování, avšak silně brojí vůči jakýmkoli zásahům do svobod ostatních. Takové chápání svobody však vyvolává otázky na to, jaké činnosti se týkají práv nás samých a které už zasahují do práv ostatních. S čímž souvisí další oblast Millova zájmu, a tou je zkoumání do jaké míry může společnost uplatňovat moc nad jedincem. Kde se tedy bere ona mez spravedlivého zásahu společnosti do práv každého z nás? Nad otázkou se Mill ve své stati zamýšlel následujícím způsobem. Veškeré činy týkající se individuální sféry daného jedince nemůže žádná druhá osoba ani sebevětší počet lidí danému člověku zakázat. Nikdo nemá právo říkat jinému člověku, jak má se svým životem naložit, a to z jednoho prostého důvodu, o životní situaci toho druhého nemá sebemenší ponětí. Osobní blaho závisí pouze na činech jednotlivce, který je svého štěstí strůjce. Zásahy společnosti, ať jsou myšleny sebelépe, budou pravděpodobně vždy chybné, neboť je zprostředkují lidé vidící situaci pouze zvenčí. Mill tuto tezi podporuje výstižnou větou: „ [...] *veřejnost s dokonalou lhostejností opomíjí potěšení či spokojenost jedinců, jejichž chování posuzuje, a bere v potaz pouze vlastní preference. Mnozí považují za vlastní újmu jakékoli počínání, jež vnímají nelibě a nad nímž se štítivě pobuřují jejich city.* [...]“⁹⁰

Může se tedy zdát obtížné v rámci manželských práv zhodnotit, zda homosexuální páry nějakým způsobem omezují práva ostatních, tím, že s heterosexuálními páry chtějí sdílet stejná práva. V eseji se praví, že máme každý právo: „ [...] *naplánovat si vlastní život tak, aby odpovídal osobnímu charakteru, svobodu činit, jak se nám zlíbí, a s těmi důsledky, které to ponese, [...] jen když jim naše činnost nepřináší žádnou újmu, i kdyby třeba naše počínání považovali za bláznivé, zvrácené či nesprávné.*“⁹¹ Homosexuální vztah se mnohým zdá zvrácený a společný život dvou osob stejného pohlaví můžou ostatní pokládat za bláznovství, stejnopohlavní páry však žádným způsobem svým

⁸⁹ MILL, John Stuart. *Vybrané spisy o etice, společnosti a politice II*. Překlad: POKORNÝ Martin, ŠPRUNK Karel, BERAN Ondřej, VAHALÍK František. Praha: OIKOYMENH, 2018. Knihovna politického myšlení. ISBN 978-80-7298-237-0. Str. 20.

⁹⁰ Tamtéž. Str. 91.

⁹¹ Tamtéž. Str. 20.

spoluobčanům jiné sexuální orientace nezpůsobují újmu. V době, kdy Mill žil, byla jinakost chápána jako zločin. Lišit se od druhých svojí sexuální orientací je však dodnes jinakost, která sice naštěstí není trestána zákonem, ale morálním soudem ostatních ano, což se odráží právě v zamezování určitých práv stejnopohlavním párům a jejich následném vyloučení ze společnosti.

S oblastí zkoumaného zájmu souvisí i další Millova teze, kterou je záhodno zmínit: „*Jedinec může druhým způsobit újmu nejenom svými skutky, ale i nečinností, a v jednom i druhém případě je za způsobenou újmu právem zodpovědný.*“⁹² Zaměřím se na ono opominutí. Opominutím stejnopohlavních párů v rámci manželských práv, tedy že jim právně nedovolíme vstoupit do svazku manželského, způsobíme škodu, spočívající v omezení práv. Není se poté čemu divit, když se stejnopohlavní páry rozhodnou proti takovému příkoří bojovat a snažit se situaci změnit návrhem zákona o manželství pro všechny. Svoboda jedince spočívá dle Milla i v jeho právu vyjádřit svůj názor. Zdravá společnost by měla podporovat otevřenou debatu na jakékoli téma. Odpůrci manželství pro všechny často argumentují tím, že se o tématu nevede široká společenská debata, není to ale úplně pravda, což dokládá i fakt, že to je natolik rezonující téma ve společnosti, že se jím zabývá mnoho závěrečných prací, včetně této. Otevřená debata se vede již řadu let a jejím výsledkem je vysoké procento občanů, kteří manželství pro všechny podporují. Nelze opomenout ještě jednu tezi, kterou Mill zastával. Stát by neměl v žádném případě na jedince vyvíjet jakýkoli nátlak, co se týče jeho názorů a přesvědčení, a neměl by jedinci vnucovat způsob života, který prosazuje většina. Nikoho nelze nutit k určitému chování, které třeba i většina považuje za správné, podle Milla je možná pouze jakási forma poučení a snahy změnit jeho přesvědčení. Millova zásada je vcelku prostá: „*Člověka nelze právem nutit, aby něco činil nebo nečinil, jen proto, [...] že by to dle názorů ostatních bylo moudré či snad přímo správné.*“⁹³ Slova filozofa 19. století jasně vyjadřují jednak myšlenky liberalismus, ale také principy svobodné společnosti. V případě, že se Česká republika hrdě radí k demokratickým svobodným státům, měla by pečlivě dbát na dodržování jedné z nejdůležitějších zásad vůbec a tou je svoboda.

⁹² MILL, John Stuart. *Vybrané spisy o etice, společnosti a politice II*. Překlad: POKORNÝ Martin, ŠPRUNK Karel, BERAN Ondřej, VAHALÍK František. Praha: OIKOYMENH, 2018. Knihovna politického myšlení. ISBN 978-80-7298-237-0. Str. 19.

⁹³ Tamtéž. Str. 17.

7.2. Jean-Jacques Rousseau a rovnost

Náš zájem se nyní přesouvá od myšlenek patřící k liberální filozofické tradici k myšlenkám filozofa francouzského osvícenství, Jeana Jacquea Rousseaua. Dominantními pilíři jeho tezí byly rovnost a diskriminace, jež si dovolím propojit právě s problematikou homosexuálních svazků. Diskriminaci a utlačování stejnopohlavních párů jsem v práci již několikrát řešila, je to téma velice složité. Strana bojující za rovnost a přijetí manželství pro všechny tvrdí, že jsou stejnopohlavní páry diskriminovány a stigmatizovány, protistrana toto nařčení však zcela popírá. Snažila jsem se proto nalézt odpovědi v myšlenkách filozofa, který nerovnost řešil již před více jak dvě stě lety, avšak je stále živá. Když Jean Jacques Rousseau vydal roku 1755 *Rozpravu o původu a základech nerovnosti mezi lidmi*, nejspíš netušil, že jeho myšlenky budou inspirovat celou řadu generací po něm.

Rousseau rozdělil nerovnost do dvou kategorií. První, přírodní tělesnou nerovnost spatřuje v rozdílech mezi lidmi vytvořenými přírodou, sem patří právě i rozdílnost tělesných a duševních schopností lidí. Druhá nerovnost je mravní neboli politická, vzniklá příchodem společnosti. Obě nerovnosti Rousseau odmítá propojit, s čímž však nemohu souhlasit. Dle mého názoru se právě v problematice homosexuálních jedinců tyto dvě nerovnosti propojily, ba co víc jedna umocňuje druhou. Od přírody přirozenou jinakost homosexuálů společnost odsuzuje a vzniká tím větší míra nerovnosti mravní, která nakonec prohlubuje diskriminaci a utlačování těchto jedinců odlišujících se od většinové společnosti. Z toho důvodu posléze řešíme problém nepřijetí manželství pro všechny, pokud bychom totiž nerovnost, která zjevně brání přijetí úpravy zákona, odstranili, nestála by v cestě žádná překážka. Zastánci manželství muže a ženy často argumentují samotným popíráním diskriminace homosexuálních jedinců (viz kapitola 5.5). Nepovažují stejnopohlavní páry za rovné heterosexuálním párům v otázce schopnosti zplodit děti. Opět se zabýváme pouze reprodukcí, u které je nutné podotknout, že v současnosti není podmínkou uzavření manželství. Odkážeme-li se na samotnou Listinu základních práv a svobod, hned v první větě najdeme: „*Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech. Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezcizitelné,*

*nepromlčitelné a nezrušitelné.*⁹⁴ Lidé jsou si tedy rovni v právech, která jsou nezadatelná, to znamená, že nelze určit, v čem rovnost spatřovat a v čem nikoli.

⁹⁴ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. Článek 1. Listina základních práv a svobod. In: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>.

Závěr

Manželství pro všechny páry bez ohledu na pohlaví stojí v českém společenském diskurzu na tenkém ledě mezi podporou a odmítáním. V českém právním řádu vedle sebe existují dvě zcela odlišné instituce, na jedné straně manželství vyhrazené výhradně mužům a ženě, a na straně druhé registrované partnerství sloužící párům stejného pohlaví. Registrované partnerství se od manželství v mnoha bodech značně odlišuje. Přehledný popis rozdílů mezi těmito institucemi byl proto jedním z klíčových bodů bakalářské práce. Rozdíly mezi institucemi se projevují jak v symbolistní rovině, tak i v té praktické. S rozdílným zacházením se stejnopohlavní páry setkávají již v průběhu registrace. Registraci uzavírají pouze před matrikářem, beze svědků, nárok na pracovní volno v rámci příprav na registraci nemají a o společné příjmení musejí žádat dodatečně po registraci. Stěžejní rozdíly však spatřuji v právech partnerů po zániku partnerství. Úprava vypořádání majetku v případě rozpadu vztahu neexistuje a v případě smrti jednoho z partnerů nemá ten druhý nárok na vdovský či vdovecký důchod ani na jakékoli dávky ze strany státu. Rozdíly práv registrovaných partnerů a manželů ve vztahu k dětem patří k nejdiskutabilnějším a nejširším. Počínaje osvojením dítěte konče právy dětí po rozpadu vztahu partnerů, se instituce manželství a institut registrovaného partnerství odlišují nejvíce. V současnosti může žádat o pěstounství či o osvojení i jednotlivec, tedy v rámci registrovaného partnerství jeden z páru, společně takové právo nemají, to mají pouze manželé. Partner na dítě svého partnera nemá žádné právo, nemůže si ho přiosvojit a po rozpadu vztahu s dítětem může ztratit jakýkoli kontakt. Odlišnost práv se tedy nedotýká pouze stejnopohlavních partnerů, ale i jejich dětí, kteří s nimi vyrůstají.

První část práce se též zabývala otázkou, do jaké míry je manželství muže a ženy a s ním související rodina neměnným pilířem společnosti. Pohled do historie vývoje rodiny a manželství v bakalářské práci ukázal, že nic jako tradiční manželský či rodinný standard neexistuje. V průběhu věků se formy rodinného a manželského soužití přeměnily nesčetněkrát, povětšinou vlivem pokroku, či naopak krize. Proměny zákonů jsou přímo úměrné změnám společnosti. Dostupné průzkumy veřejného mínění, které v práci zmiňuji, upozorňují na skutečnost, že je zcela na místě věnovat pozornost společenským změnám, ke kterým v současné době dochází. Zmíněný fakt byl zásadním impulsem pro vznik této bakalářské práce.

Stěžejní cíl, kterému se věnovala druhá část bakalářské práce, bylo předložit názory dvou největších českých organizací stojících v dané problematice proti sobě a poskytnout tak široké veřejnosti možnost zaujmout vlastní postoj k danému společenskému problému. Jsme fér a Aliance pro rodinu mi poskytly přehlednou škálu stanovisek, která zastávají, což mi umožnilo shrnout společenskou debatu do uceleného textu, který jsem doplnila vlastní analýzou důkazů. Z argumentů proti manželství pro všechny, předkládané Aliancí pro rodinu, byly dominantními především ty reprodukčního a výchovného charakteru. Podle Aliance pro rodinu je neschopnost stejnopohlavních párů zplodit vlastní potomky a následně tyto potomky vychovat klíčovou překážkou. Stejnopohlavní páry nejsou schopny společně zplodit potomka, existuje přesto více cest, jejichž prostřednictvím se stejnopohlavní páry stávají rodiči a tyto legitimní cesty jsou totožné s alternativními cestami k rodičovství i u heterosexuálních párů. Otázka náhradního mateřství se v práci také otevřela, náhradní mateřství však není předmětem debaty a proklamace ze strany Aliance pro rodinu se v tomto kontextu ukázaly jako liché. Podrobnou analýzou jsou vyvráceny i teze o neschopnosti homosexuálního páru potomky vychovat. Podstatná část argumentů předkládaná Aliancí pro rodinu ve výsledku obsahovala řadu argumentačních nedostatků. Jednalo se zejména o případy ostrakizace, kterými se Aliance pro rodinu snažila dokázat možnou negativní změnu společnosti. Uváděla neúplné komentáře k případům ze zahraničí, jež měly potvrzovat tezi o nespravedlivém světě, který ostrakizuje ty, kdo tvrdí, že manželství může vzniknout pouze mezi mužem a ženou. Argumenty postrádaly bližší údaje o jednotlivých výrocích, kontext situace či konečné verdikty soudů, a především odkazy na původní dohledatelné zdroje, které by umožnily komplexní pochopení uveřejněných případů. Jsme fér oproti tomu všechny své argumenty podložila odkazy na původní zdroje, které dokazují jejich platnost a koherenci. V jedné z posledních kapitol se práce dotkla i názorů některých osobností politické sféry. Přehledný souhrn názorů jednotlivých politických představitelů by vyžadoval výzkumné šetření a hlubší analýzu. Čímž pokazuji na další oblast zájmu hodnou prozkoumání. Ukázalo se, že se názory velice liší a stanoviska k dané problematice jsou ovlivněna především morálním přesvědčením bez ohledu na stranickou příslušnost jednotlivých státníků. V souvislosti s přijetím manželství pro všechny se ze strany Aliance pro rodinu objevila i celá řada spekulací o tom, jak bude společnost po schválení vypadat. Riziko kluzkého svahu o naplnění jejich předpovědí o vytvoření nového světa

stavícího na odlišných základech, než na které jsme zvyklí, nelze vypustit, nevšímat si jich či je umenšovat. Je nutné vynaložit maximální úsilí, abychom se možným rizikům vyvarovali a v případě jejich naplnění jim měli možnost čelit. Rozvoji společnosti v této debatě však zcela jistě nepřispívá neústupné negativní stanovisko, osobně proto spatřuji východisko v oboustranném aktivním hledání takového řešení, které by bylo vyhovující všem stranám, zároveň však žádnou skupinu lidí nediskriminovalo. Poslední část bakalářské práce propojila téma manželství homosexuálních párů se světem teoretických filozofických tezí. Názory podpořily stanovisko, že by manželství pro všechny mělo být přijato, v průběhu analýzy všech dostupných argumentů názorů pro a proti jsem totiž neshledala žádný, který by mne přesvědčil o opaku.

Použitá literatura a internetové zdroje

Literatura

BEŇOVÁ, Kateřina. *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR*. Praha: Úřad vlády ČR, 2007. ISBN 978-80-87041-33-8.

BOBEK, Michal, Pavla BOUČKOVÁ a Zdeněk KÜHN, ed. *Rovnost a diskriminace*. V Praze: C.H. Beck, 2007. Beckova edice ABC. ISBN 978-80-7179-584-1.

DUNOVSKÝ, Jiří. *Dítě a poruchy rodiny*. Avicenum, Praha, 1986. ISBN 08-040- 86.

GIRGIS, Sherif, Ryan T. ANDERSON a Robert P. GEORGE. *What is marriage?: man and woman: a defense*. Second paperback edition. New York: Encounter Books, 2020. ISBN 978-1-64177-147-4.

GOODY, Jack. *Proměny rodiny v evropské historii: historicko-antropologická esej*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2006. Utváření Evropy. ISBN 80-7106-396-7.

HIML, Pavel, Jan SEIDL a Franz SCHINDLER. *Miluji tvory svého pohlaví: Homosexualita v dějinách a společnosti*. Praha: Argo, 2013. ISBN 978-80-257-0876-7.

HRUŠÁKOVÁ, Milana a Zdeňka KRÁLÍČKOVÁ. *České rodinné právo*. 3., přeprac. a dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006, c1998. ISBN 80-7239-192-5.

HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Zákon o rodině: Zákon o registrovaném partnerství: komentář*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-061-4.

CHRISTÈLE, FRAÏSSÉ. *La famille homoparentale, une représentation sociale émergente*. Bulletin de psychologie [online]. 2012, 4(520), 337-350 [cit. 2023-03-01]. ISSN 0007-4403. Dostupné z: <https://www.cairn.info/revue-bulletin-depsychologie-2012-4-page-337.htm>.

JANOŠOVÁ, Pavlína. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. V Praze: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-954-5.

KLABOUC, Jiří. *Manželství a rodina v minulosti*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1962.

KONFUCIUS. *Hovory Konfuciovy*. Přeložil Vincenc LESNÝ, přeložil Jaroslav PRŮŠEK. Praha: Nová Akropolis, 2010. Sofia (Nová Akropolis). ISBN 978-80-86038-43-8.

MAREČKOVÁ, Marie. *Proměny rodinného života ve střední Evropě ve 20. století*. V Řehulce, Evžen. ŠKOLA A ZDRAVÍ 21. Zdravotní gramotnost prostřednictvím vzdělávání. První vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5720-3.

MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 2., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-85850-24-9.

MILL, John Stuart. *Vybrané spisy o etice, společnosti a politice II*. Překlad: POKORNÝ Martin, ŠPRUNK Karel, BERAN Ondřej, VAHALÍK František. Praha: OIKOYMENH, 2018. Knihovna politického myšlení. ISBN 978-80-7298-237-0.

MOŽNÝ, Ivo. *Moderní rodina: (mýty a skutečnosti)*. Brno: Blok, 1990. ISBN 80-7029-018-8.

MOŽNÝ, Ivo. *Sociologie rodiny*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999. Základy sociologie. ISBN 80-85850-75-3.

MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. 2., upr. vyd. Ilustroval Vladimír JIRÁNEK. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2008. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-86429-87-8.

POLÁŠKOVÁ, Eva. *Plánovaná lesbická rodina: klíčové aspekty přechodu k rodičovství*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-5013-6.

POLIŠENSKÁ, Petra, Radka FEBEROVÁ a Zdeněk STUHLÍK. *Rodinné právo – manželství: výklad k manželství a výběr z důležitých soudních rozhodnutí, zejména Nejvyššího soudu v oblasti rodinného práva podle hlavy I. občanského zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Musíš znát... ISBN 978-80-7552-902-2.

Proč potřebujeme ústavní definici manželství: sborník příspěvků z mezinárodního semináře Aliance pro rodinu, z.s. ... konaného 4. dubna 2019 na půdě Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Nová Ves pod Pleší: pro Alianci pro rodinu, z.s. vydal Andrej Kutarňa - Edice ASK, 2019. ISBN 978-80-907427-1-0.

SEKOT, Aleš. *Sociologie v kostce*. Paido, Brno, 2006. ISBN 80-7315-126-X. Str. 260.

SLOBODA, Zdeněk. *Dospívání, rodičovství a (homo)sexualita*. [Praha]: Pasparta, [2016]. ISBN 978-80-88163-09-1.

ŠÍNOVÁ, Renáta a Ondřej ŠMÍD. *Manželství*. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 978-80-7502-046-8.

Internetové zdroje

Analýza redefinice manželství. In: Aliance pro rodinu [online]. 2019 [cit. 2023-03-10]. Dostupné z: https://alipro.cz/wp-content/uploads/2019/07/Aliance_Redefinice-man%C5%BEelstv%C3%AD-1.pdf.

DLUBALOVÁ, Klára. *Registrované partnerství půjde uzavřít na kterémkoli matričním úřadu*. In: MVČR [online]. 2023 [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/registrovane-partnerstvi-pujde-uzavrit-na-kteremkoli-matricnim-uradu.aspx>.

EMBER, Carol R., Daniel MCCLOSKEY a Benjamin GONZALEZ. *Marriage and Family*. HRAF Explainig human culture [online]. July 16, 2021 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://hraf.yale.edu/ehc/summaries/marriage-and-family#community-exogamyendogamy>.

Etický panel České televize. In: *Česká televize* [online]. 2019 [cit. 2023-03-23]. Dostupné z: <https://img.ceskatelevize.cz/boss/document/1377.pdf?v=1>.

JAROLÍMKOVÁ, Zuzana. *„Jsou to děti boží a mají právo na rodinu.“ Papež František podpořil svazky homosexuálních párů* [online]. In:21. 10. 2020 [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: <https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/papez-frantisek-registrovane-partnerstvi-homosexualita_2010211752_zuj>.

Je manželství ve vaší zemi populární? Eurostat [online]. [vid. 13-05-2021]. [cit. 2023-02-15]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/-/ddn-20210513-1>.

JONES, Stephen. *David Cameron says legalising gay marriage was one of his career highlights - for an extra special reason.* In: Mirror [online]. 13 Jul 2016 [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://www.mirror.co.uk/news/uk-news/david-cameron-says-legalising-gay-8411815>.

KAČEROVÁ, Eva. *Děti až po svatbě?* Český statistický úřad [online]. [aktualizace 20.12.2014]. [cit. 2023-02-15]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/a500414ccd>.

KAŠKA, Ondřej. *Stává se manželství pro všechny součástí evropské identity?*. In: Centrum pro lidská práva a demokracii [online]. 29. 8. 2022 [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://www.centrumlidskaprava.cz/blog/stava-se-manzelstvi-pro-vsechny-soucasti-evropske-identity>.

LAUDER, Silvie. *Nejvyšší soud dal za pravdu pekaři, který odmítl gayům upéct svatební dort.* RESPEKT [online]. 5. 6. 2018 [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/denni-menu/nejvyssi-soud-dal-za-pravdu-pekari-ktery-odmitl-gayum-upect-svatebni-dost>.

MACHOVÁ, Martina. *Britský konzervativec přijel přesvědčit české politiky o manželství pro všechny.* Seznam zprávy [online]. 2023 [cit. 2023-03-05]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-politika-britsky-konzervativec-prijel-presvedcit-ceske-politiky-o-manzelstvi-pro-vsechny-226921>.

MERTIN, Václav a Jan KOZUBÍK. *Stanovisko českých odborníků. Dvě matky nebo dva otcové? Obavy o dobro dětí v těchto rodinách jsou neopodstatněné, ukazují výzkumy.* In: Jsme fěr [online]. 2020 [cit. 2023-03-04]. 2020. Dostupné z: <https://d3n8a8pro7vhmx.cloudfront.net/zamanzelstvi/pages/1822/attachments/original/1>

603360528/Letak_Dopis_Stanovisko_ceskych_odborniku_a_odbornic_2020.pdf?1603360528.

Ministr Rakušan otevírá cestu obchodu s dětmi i vykořisťování žen: Reakce na otevřený dopis ministra Víta Rakušana adresovaný Alianci pro rodinu. In: Alipro.cz [online]. 2023 [cit. 2023-04-01]. Dostupné z: <https://alipro.cz/2023/03/02/ministr-rakusan-otevira-cestu-obchodu-s-detmi-i-vykoristovani-zen/>.

Odborníci ze 75 zemí světa podepsali Casablanskou deklaraci o všeobecném zákazu náhradního mateřství. Připojili se i dva Češi, píše o tom Le Figaro. In: Alipro.cz [online]. 6.3. 2023 [cit. 2023-03-24]. Dostupné z: <https://alipro.cz/2023/03/06/tz-odbornici-ze-75-zemi-sveta-podepsali-casablanskou-deklaraci-o-vseobecnem-zakazu-nahradniho-materstvi-pripojili-se-i-dva-cesi-pise-o-tom-le-figaro/>.

Parents' relationship with their surrogate in cross-border and domestic surrogacy arrangements: comparisons by sexual orientation and location. The National Center for Biotechnology Information [online]. 2019, 562–570 [cit. 2023-05-05]. Dostupné z: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6408321/#bib2>.

PITOŇÁK, Michal, Jana KROPÁČKOVÁ, Martin WINTER a Lukáš PITOŇÁK. *Rovnost manželství ve světě.* Queer Geography [online]. 2022 [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://queergeography.cz/sexualni-obcanstvi/rovnost-manzelstvi/rovnost-manzelstvi-ve-svete/>.

Postoje odborníků a odbornic k výchově dětí dvěma matkami nebo dvěma otci. In: Jsme fér [online]. 2020 [cit. 2023-03-04]. Dostupné z: https://d3n8a8pro7vhmx.cloudfront.net/zamanzelstvi/pages/1822/attachments/original/1603360535/Brozura_Postoje_odborniku_a_odbornic_2020.pdf?1603360535.

Proč je manželství pro všechny správné a důležité. In: Jsme fér [online]. 2020 [cit. 2023-04-06]. Dostupné z: https://assets.nationbuilder.com/themes/58f3c55578b8e25d5e000000/attachments/original/1613568910/Brozura_Proc_je_manzelstvi_pro_vsechny_dulezite_2020.pdf?1613568910.

Q&A with the Author, Paul Coleman: Europe: death by censorship. Spiked [online]. 2020 [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://www.spiked-online.com/2020/03/03/europe-death-by-censorship/>.

RAKUŠAN, Vít. Otevřený dopis Alianci pro rodinu: Děti mají především právo na to, aby vyrůstaly v láskyplném harmonickém prostředí. To jim nová vyhláška nebere. In: Ministerstvo vnitra České republiky [online]. 2023 [cit. 2023-03-23]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/docDetail.aspx?docid=22432171&docType=ART>.

Reakce na Analýzu redefinice manželství od Aliance pro rodinu [online]. In: Jsme fér. Str. 1–4. [cit. 2023-03-24]. Dostupné z: https://assets.nationbuilder.com/themes/58f3c55578b8e25d5e000000/attachments/original/1569833121/Tvrzeni_opozice_a_realita_FINAL.pdf?1569833121.

ROZDÍLY MEZI MANŽELSTVÍM A REGISTRACÍ. *Jsme fér* [online]. [cit. 2023-02-17]. Dostupné z: <https://www.jsmefer.cz/rozdily>.

ŠABATOVÁ, Anna. *Být LGBT+ v Česku* [online]. ochrance.cz, 14. května 2019 [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/uploadsimport/DISKRIMINACE/Vyzkum/Vyzkum-LGBT.pdf>.

ŠÍDLOVÁ, Tereza. *Jsem lidovec a gay*. První český poslanec se odhodlal ke coming outu. Seznam zprávy [online]. 2022 [cit. 2023-03-08]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v-cesku-jsem-lidovec-a-gay-prvni-cesky-poslanec-se-odhodlal-ke-coming-outu-217841>.

Uzákonění manželství pro stejnopohlavní páry prošlo ve Sněmovně prvním čtením. Deník.cz [online]. 2021 [cit. 2023-03-10]. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/snemovna-dala-sanci-uzakoeni-manzelstvi-pro-stejnopohlavni-pary-20210429.html.

Výroční zpráva 2019. Praha: ALIANCE PRO RODINU, 2019. Dostupné z: https://alipro.cz/wp-content/uploads/2021/11/Vyrocní-zpráva_2019.pdf.

What does the scholarly research say about the well-being of children with gay or lesbian parents?: What We Know Project. Cornell University [online]. 2015 [cit. 2023-03-23]. Dostupné z: <https://whatweknow.inequality.cornell.edu/topics/lgbt-equality/what-does-the-scholarly-research-say-about-the-wellbeing-of-children-with-gay-or-lesbian-parents/>.

Závěrečné práce

MŇUKOVÁ, Bc. Kateřina. *Civilní a církevní forma manželství v 19. a 20. století*. Brno, 2011. Magisterská diplomová práce. MASARYKOVA UNIVERZITA FILOSOFICKÁ FAKULTA. Vedoucí práce Doc. PhDr. Helena Krmíčková, Dr.

Legislativní dokumenty

§ 10 odst. 1 zákona č. 115/2006 Sb., *o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o registrovaném partnerství)*.

§ 241 odst. 1 zákona č. 86/1950 Sb. Trestní zákon. In: *Zákony pro lidi [online]*. [cit. 2023-03-25]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1950-86#hlava7>.

§ 663 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník.

§ 8 odst. 1 zákona č. 115/2006 Sb., *o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o registrovaném partnerství)*.

§ 9 odst. 1 zákona č. 115/2006 Sb., *o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o registrovaném partnerství)*.

Čl. 12 Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod.

Čl. 16 Všeobecné deklarace lidských práv, 10. 12. 1948.

Čl. 9 Listiny základních práv Evropské unie, Úřední věstník Evropské unie C 303 ze dne 14. 12. 2007, (2007/C 303/01).

Důvodová zpráva k NOZ (konsolidovaná verze). Zákony a stanoviska: Texty zákonů, Nový občanský zákoník [online]. Ministerstvo spravedlnosti. Praha, 2012. [cit. 21.11. 2022].

Judgment of The Colorado court of appeals. January 26, 2023. No. 21CA1142. [cit. 2023-03-20]. En. Dostupné z: <https://law.justia.com/cases/colorado/court-of-appeals/2023/21ca1142.html>.

Judgment of The Court of Appeal (civil division). Date. 03/07/2019. Case No: C1/2017/3073. [cit. 2023-03-20]. En. Dostupné z: <https://www.judiciary.uk/wp-content/uploads/2019/07/ngole-v-sheffield-university-judgment.pdf>.

Judgment of The supreme court of the United States of America. June 4, 2018. No. 16–111. [cit. 2023-03-20]. En. Dostupné z: https://www.supremecourt.gov/opinions/17pdf/16-111_j4el.pdf.

Judgment The supreme court of Sweden. On 29 November 2005. Case No. B 1050-05. [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20120218220008/http://www.domstol.se/Domstolar/hogsta-domstolen/Avgoranden/2005/Dom_pa_engelska_B_1050-05.pdf.

Neuznání zahraničního právního a faktického rodičovství jednoho z mužů tvořících stejnopohlavní pár je v rozporu s právem na rodinný život a s nejlepším zájmem dítěte. In: Rozhodnutí Ústavního soudu. Brno: Ústavní soud České republiky, 2017. Dostupné také z: <https://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=98210&pos=10&cnt=10&typ=result>.

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. Článek 1. Listina základních práv a svobod. In: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>.

Vyhláška 371/2022, kterou se mění vyhláška č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů,

ve znění pozdějších předpisů. In. Sbírka zákonů České republiky. 2022, částka 168.
Dostupný také z: <https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=371&r=2022>.